

In de webbe der tijden

Henriette Roland Holst-van der Schalk

bron

Henriette Roland Holst-van der Schalk, *In de webbe der tijden*. W.L. & J. Brusse, Rotterdam 1949
(2de druk)

Zie voor verantwoording: https://www.dbnl.org/tekst/rola003inde01_01/colofon.php

Let op: boeken en tijdschriftjaargangen die korter dan 140 jaar geleden verschenen zijn, kunnen auteursrechtelijk beschermd zijn. Welke vormen van gebruik zijn toegestaan voor dit werk of delen ervan, lees je in de [gebruiksvoorwaarden](#).

In de webbe der tijden

In de webbe der tijden

I

Aan de webbe der tijden
is voortgeweefd;
er is moeilijk geleefd
onder veel lijden.

Het jaar verging,
de maanden, de dagen;
het was of hun trage
hand niet verder ging.

Totdat herfstigrood
bracht snel wègvallen;
nu zeggen allen:
'Vrijheid is dood.'

II

Een vonkje van trillend leven
gevuld met rijk weleer,
dat eens, in sidderend beven,
werd gedompeld in scheemrige sfeer...

Dit veld is nièt verlaten,
God heeft het nièt gewild:
er zijn nog pleinen en straten,
waar de taak ons wachtend vindt.

1937

I De Taak

Een schoone taak stond voor mij opgericht:
 een der zeer edelen van ons geslacht
 te beelden in haar wezen en haar werken
 zóó dat de nevelbank rondom haar zwicht
 en z'in àl haar lieflijkheid, àl haar kracht,
 worde openbaar den zwakken en den sterken.

Halfweegs ben ik met deze taak gekomen.
 De steenen bracht ik samen voor den bouw;
 nu moet ik die tot schoonheid gaan herdroomen,
 om recht te doen aan die volschoone vrouw;

dan zal 'k de taak weten te zijn volbracht
 en vrij, mij wenden tot wat verder wacht.

vóór het schrijven van Rosa Luxemburg

II Kracht

Durft g' u vermeten
 te zingen van het Eene-in-vele,
 dat wat uitzweeft boven alle verschelen,
 eeuwig rein en gaaf?
 Gij in ontkrachting terneergezeten,
 waar denkt ge aan?

'k Durf toch bestaan:
 'k voel mij nièt vermeten;
 hun adem kunnen de zwakke keelen
 spannen tot sterk oktaaf.'

Mei 1935

III Zekerheid

De avondzang
is niet minder schoon dan de morgenzang,
rijper zeker en misschien rijker:
kom hart, kom ziel: wat ook bezwijkte, er
leeft in u nog een diepe drang.

1 September 1935

Geboorte

Op een dav'renden zonnedag
werd dit kindje geboren;
het blij' bericht vloog tot mij,
waar ik zat, alleen, in mijn toren.
't Was als kon ik den jubelslag
van twee dankbare harten hooren.

Het zachte eenvoudige wonder
heeft zich weer geopenbaard
in dat lieve, allerliefste kindje
met haar kopje, donzig behaard,
haar oogjes, twee dwalende lichtjes,
haar vingertjes fijn besnaard.

Als een plant, die hief in den nacht,
haar stengel omhoog een héél stuk,
lijkt liefdes verlossende macht
in de wereld gegroeid met één ruk;
onze hemel is rijker besterd,
sinds het kindje geboren werd.

Aandachtig bogen we over:
twee jonge hoofde' en één oud,
naar waar, een roosje in het loover,
mensch-knopje zich zacht ontvouwt
Moge het wonder van stillen groei
leiden tot schoonen bloei!

November 1935

Het kindje

Een kindje in armeluitjes kleeren
sliep in de bedsteê op zijn zij;
het kopje rozig door 't voedzame slapen.
Gods vrede maakte het gezichtje blij
met de blijheid, die wekt schroom.

Bij de bedsteê hield een engel des Heeren
de wacht, àl'gouden glimlach, zonder wapen,
maar ons hart was om hem te zien te loom.

Juni 1935

Liedjes

I

Zoo strakblauw was de lucht niet sinds veel jaren;
de zon schoot haar pijlen op stad en land;
geel verdorde de wei; de korenaren
vergeelden vóór het rijpen; zwart verbrand

kon de aarde geen vrucht tot wasdom brengen
en ook het tooverachtig wolken spel,
Hollands eigenste schoonheid, had het zengen
vermoord. Leeg als d'aarde was haar gezet

de lucht. In valschen schijn van feestlijkheid
pronkten des daags de stralende landouwen,
terwijl alom miljoenen manne' en vrouwen
vertwijfeld, zonke' in doffe beestlijkheid.

Het verstand slaagde niet, om saam te vatten
dien hellen gloed, dat alverslindend licht
in één bewustzijn met de angst der zatte' en
den haat, verkrampend der maagren gezicht.

Dit gaf 't onwezenlijke aan de dagen;
het hart kon hun benauwenis niet aan:
in plaats van zich in hun doolhof te wagen,
bleef 't, angst-bezeten, bij den ingang staan.

1935

II

Paaschzonne die ondergaat
aan wolkloozen hemel;
van beneden stijgt Zondagsgewemel
uit de luide straat.

Hard en strak het seizoen,
dat, weleer, was doorgeurd en doorklonken
van bloesems als zonnevonken
tusschen guirlandes teergroen.

‘Christus is opgestaan’.
Begint nu zacht een nieuw leven
van elkaar nad're' en vergeven?
Men ziet het den menschen niet aan.

O ijzerharde nood!
O hunkring naar eindelijke ontspanning!
O somber-verbeten bemanning
van dit schip, varend naar den dood!

Paschen 1934

III Vroeg Voorjaar

Door 't vensterglas koesterende stralen
uit hoogen koepel tot mij nederdalen.

Weldaadige stralen van eersten voorjaarsdag
uit een lucht, uitgespanne' als blauwe vlag.

In den wind wappert frisch-gewasschen goed.
Vogels vliegen zon en wind te gemoet.

De weiden slapen nog, dofgeel en grijs;
winterkoren tusschen hen groent, stukje paradijs.

O dankbre vreugde, dat ik nog eens het ontwaken
beleven mag, deel hebben aan 't groot ontslaken.

O dankbre vreugde, dat in mij iets bewust
den lach meelacht der moeder, die vader wakker kust.

Uit diepte oneindig heeft zijn straal ook mij gevonden,
met eeuwigheden ben ik in opstandingsvreugd verbonden.

IV

Zomer was het en laat namiddaguur
 Triomfantelijk stond te pralen
 de blauwe koepel jong en puur.
 Een koele wind leek 't ademhalen
 der trotsche, ongenaakbare natuur.

De merel was even stil geweest,
 nu begon hij weer luid te zingen;
 ter eere van het gouden zonnefeest.
 Zijn lied deed denken aan 't geklir van klingen,
 meer dan aan zang van zachtgeverderd beest.

Onbewust van menselijk leed,
 van wanhoopsgolven, die al hooger stuwen,
 van wanhoop, die het hart der menschen vreet,
 bloeide dat brandend namiddaguur
 voor zich, totdat zijn pracht begon te luwen
 en verbleekte zijn gouden vlammevuur.

V

Zoetheid van het volzomersche getijde,
 verstrengeling van 't levende tot krans
 van schoone harmonie; elf-lichte dans
 van wolkjes om onzichtbren lichtgod; wijde

aardsche, nog wijder hemelvelden,
 afgestemd op eenzelfde grond-akkoord:
 rust-in-verzaliging. Draagt gij het Woord
 der Waarheid? Weet gij 't geheim, waar 't aan ontwelde

in dit getij van gouden rust?
 Of zijt g'een drogbeeld, boven 't zijn gespannen,
 dat is: smartelijke verwrongenheid;
 is enkel dit; fel haatleven bij mannen,
 wanhoop bij vrouwen in wie werd gebluscht
 der liefde gloed door vloed van bitterheid?

Herinnering

I

Het weitje met de wilge', om beurt geknotten,
wier takken overeind als boomen staan;
ondanks al wat den murwen stam doet rotten,
stuwt hij zijn sappen tot de hoogste blaân.

En achter hen het koebeest, vreedzaam kauwend,
den lieven langen dag, als 't niet herkauwt,
onder den zomerhemel blank en blauwend,
hoe eindloos ver, toch oneindig vertrouwd.

De menschen met de sloomende gebaren,
- sinds eeuwen is de arbeidsdag te lang:
dat heeft gemaakt sleepend-vermoeid hun gang, -
maar de rustige oogen openbaren
't binnen-eigen in zijn trouwhartigheid.
Dit alles leeft óók uit den dag,
maar met den glans van zijn majestueus gezag
omspeelt het d'Eeuwigheid, als zonnestraal de haren
van een klein kind...

Door de peppels lispelt een jonge wind;
rechts, tusschen groene struik' onzichtbare gestalte
verschijnt, verdwijnt in linnen arbeidsdracht;
de hand die vormt, het oog dat peinst, de mond die lacht
en het hart, zuiver goud van hoog gehalte.

Achter hem aan onzichtbaar schrijdt een vrouw,
zilveren kuif, de schouders iets gebogen.
Die mond kan spotten, die zielvolle oogen
zagen nad'ren den dood, even bewogen,
maar vast en zegenend met lange trouw.

Gezegenden, die uit het duistere Heden
 tot het Eeuwige Licht zijn opgegaan,
 laat soms een weerglans van het Rijk van Vrede
 - uw Rijk - vallen op de ondere baan.
 Sta mij bij nu de schaduwen verdichten,
 opdat dit oude hart niet zwichte en
 rustig moge de laatste proef doorstaan.

II

Langs het pad, waar ik zoovele malen
 liep in het namiddaglicht,
 wanneer van de welkome plicht
 hij dagelijks keerde: de post te halen
 en 't brood; de diepe rieten mand
 hing aan een stok over zijn schouder,
 veerkrachtig schreed hij, leek nauwelijks ouder
 dan toen hij, vele jaren her, hiermee begon;
 hoofd en gelaat onbeschermd voor de zon.
 Twee kleine honden draafden voor hem uit;
 (bleven vaak achter om te jagen)
 als ze de Vrouw aankomen zagen,
 renden ze kwispelstaartend naar haar toe,
 begroetten haar met vroolijk blafgeluid;
 renden dan verder, nimmer moe,
 naar hondenaard. Niet naast, maar achter
 elkander, liepen wij naar huis
 langs een smal pad, aan twee kanten begrast.
 Dan kwam het heitje, dat wel scheen te leven
 van het gezoem der kleine nijvre dieren.
 Hoe zwoegden zij. 't Scheen alles voor plezier en
 was bitter levensernst. Wij stonden even
 stil, te bewondren de trotsche kasteelen,
 die stapelden boven den horizon.

Dan nog het boschje: dunne stammen, vele,
onder een hoog parkachtig bosch,
waarin wij doken.

Boven onze hoofden ging zacht gesuis,
aan onze voeten groenfluweelig mos
en dan het lieve lage huis,
blank en klein als in kindersproken,
met daarachter de koninklijke eiken...

Het zachte ruischen der herinneringen
beweegt het hart met de vertrouwde pijn,
die, vlogen niet bove' alle aardsche dingen
nu de daemonen der verschrikkingen,
een bleeke zuster van de vreugd kon zijn.

Een zomer

I Juli

Heel den langen dag wrochten voor hun brood
de slovers, sleepend verder hun vermoeide
voeten, terwijl met witte speren schroeide
zonnegeweld akkers en weiden dood.

Achter de haag, ergens in verten loeide
een dorstig rund tot aan het avondrood
de kinderen vluchtten naar moeders schoot,
lachten niet meer, speelden noch stoeiden.

Danken wij God, dat hij geschapen heeft
den nacht, het duistre, met hun wijd meedoogen
alles omwikkelen wat op aarde leeft.
Zij zijn de moederhanden der natuur:
dank hun, sluit het gejaagde dier zijn oogen
en vlucht de mensch uit den tijd tot den duur.

II

Er brandt nu één verlangen door het zwijgen
als een obsessie: water, water, water -
geruisch, gedruppel, getokkel, geklater:
d'eenige geluiden zijn, waar we naar hijgen.

Verschijnen toppen aan de transen? Hijgen
zij? 't Onweer moet komen, vroeger of later...
Zij trekken weg. Was dat een helsch geschater
Vèr weg?... De uitgedroogde akkers krijgen

geen kans... Zal door d' Europeesche landen
komende winter danse' een doodendans,
millioenen den hongerdood sterven?

Moeders wringen in den nacht hun handen,
voelend hoe tot hun kleinen het verderven
nadert... Onheils vleugels klepp'ren aan den trans.

III *Augustus*

Toen kwam de regen met het vreemd geluid
 van najaarsstorm, doorloeiend zomerweken;
 het leek of in dien zondvloed was bezweken
 Augustuszon, de sterke held
 van andre zomers. Wij zagen ontsteld
 de droge greppels verkeeren in beken.
 Waren ergens ver weg dammen bezweken
 of had natuur zich wonderlijk verteld?

De rogge werd gemaaid, druipende schoven
 woeien omver, werden weer recht gezet
 en weer omvergesmete'; op 't natte bed
 der aarde kiemde 't zaad, en steeds van boven
 gudste de regen neer...

Al sloomer werd de tred
 van 't volk, al doffer de blik der oogen.

IV

Het wreede spel begon van nieuws af aan
 en toen eindelijk d'oogst werd in de schuren
 geborgen, was er geen vreugde, als past
 bij d' oogsttijd. Allen dachten aan het zure
 slechte brood, dat beschimmelt in de kast.

De maan zonk weg, er kwam een nieuwe maan.
 Merkbaar korter werden reeds de dagen,
 Een weinig morren en een weinig klagen:
 de boer nam op zijn nieuwen arbeidslast.
 Het bruine stoppelveld werd glad geëgd,
 najaarsgewas gezaaid. Zoo baas als knecht
 werkte' onder grauwe luchten onverdroten.

De boer, hij is niet week of zacht;
 voor naastenliefde is vaak zijn hart gesloten
 zijn hond ligt aan de ketting, dag en nacht
 op kouden steen. Maar in hem is dit groote:
 er is een taak, die moet worden volbracht.

V *September*

Het fijne aandachtige weder,
 waar de dichter der Mei van zong,
 kwam in den nacht met zoeten drang, die teeder
 het ruw natuurgeweld bedwong.

Stil staan de donzen wolkjes diafaan
 of wel schuiven onmerkbaar verder
 langs vredig hemelveld hun lichte stoeten
 daarheen, waar blanke makkers hen begroeten.
 De zon ziet ze glimlachend aan.

In d' avond lijkt de maan een goede herder,
 die zijn schapen verzamelt voor den nacht.
 Het boomenvolk staat stil en wacht
 op booze dingen die gaan komen
 in het onstuimige seizoen.
 Nog ontluiken teedre kleine rozen;
 koud is de morgen en doorstoofd de noen.

VI

Als een gedachte Gods, onzegbaar teeder,
 tot het gewonde hart daalt, het vertroost
 en koestert, of zooals een kleine roos 't
 kindergelaat heft in het klare weder,

dat uit zilverige nevels verschijnt;
 of als een vuur regen van gouden vonken
 rondomspoeit, tot het duister lachend bloost,
 - zoo worden deze dagen ons geschonken
 met hun van teederheid doorzegen licht.

Vanwaar komen zij, wie heeft ze gezonden?
 Beteeknen zij vergeving onzer zonden
 en 't nadrend einde van het fel gericht?

Onwezenlijk in dit licht de verscheuring,
de Kaïnsmoord, die de aarde ontwijdt:
het is of in bovenzijnlijke beuring
de ziel aan d' aardsche sferen' ontglijdt.

VII *Voorbij*

Het is voorbij. Bloesendroomen verstoven;
korte papavervlam te niet gedaan,
niet één belofte in vervulling gegaan:
het ooft valt af, de aangevreten schoven

verrotten in de half-gevulde schuur.
De hemel biedt geen zicht naar klaarder sferen:
hij is een deksel, die het jubileeren
afsluit van de ongerepte natuur,

het licht afsnijdt van de stinkende aarde,
die geteisterde, verdoemde planeet,
waar rottend lijkenveld wordt elke gaarde,
waar uit opstijgt aldoor het wilde dreunen
van ontploffingen, der gewonden kreunen
en hun hartverscheurende stervenskreet.

VIII *Stervensdrift*

Nu hebben winden in bezit genomen
de aarde. Er is het luid gezwiep
van kruinen. Klank die door den zomer sliep,
ontwaakt met het rukken aan alle toomen
en trenzen. Er gaat buldrend ongeduld
door zware stammen, breede takken, twijgen.
Het klinkt of millioenen blad'ren hijgen
naar doodgaan, boome' al wat hun vorm verhult
afwerpen willen en in naaktheid pralen.

Zoo geschiedt nu alom in de natuur,
het is één doodsang in haar donkre zalen,
een reutelend benauwend ademhalen...

En menschheid? Hijgt hetzelfde doodsverlangen
door haar? Zal zij... Dit is het bange, wrange.

IX *November*

De hagen staan vol rozen en de luchten
hebben de zachtheid van heel oud satijn;
het manekindje wiegelt blank en rein
tusschen rozige wolkjes, donzen vruchten.

Guirlande omhoog gespannen, vredig-rein,
klimt onmerkbaar d' avond aan klare transen:
straks zullen d' eerste pinkesterren dansen
om 't manekind. De nacht zal vrede zijn.

Doet g' altijd nog, o zon, uw gouden stralen
op goede' en boozen gelijklijk nederdalen?
Bekleedt met star'ge mantel, firmament,
voor schurk en heil'ge g' u?

Bestaan onze zonden
niet voor 't Oneindge? Spreidt de aarde-wonde
haar stank niet verder dan de aarde-tent?

X *December Het Licht*

Het wonder van het licht plant alle dagen
in 't hart van den winter zijn luister voort,
't zingt geluidloos een tooverwoord,
't omruischt ons met verstilde vleugelslagen.

Het licht is nu van elken aardschen troost
de louterste, beeld van d' eeuwge ongebroken
Goedheid, 't is ergens in Gods schoot ontloken
en stort zijn zegen uit over Gods kroost.

God bestemde het licht om alle dingen
met zijn glanzige stilte te doordringen,
te bloeien, lelie zonder wederga in
alle tuinen van ruimte en tijd.

Over d' afgrond der eeuwe' in zijn genade
heeft God de schoonheid van het licht gespreid.

Licht en schaduw

I

Toen w' ontwaakte' in den druilerigen morgen,
 Scheen van de schouders van den herfst dien nacht
 De purpren koningsmantel afgegleden,
 Weg was d' uitbund'ge kleurenpracht,
 Die ons verrukt had. Al het najaarsblad
 Lag dood ter aard of hing verschrompeld en verroest
 Nog aan zijn boom, als naakte leden
 Hangen aan 't lijf. En in het doffe licht
 Strekten zich kale takken zwart en nat.

Natuur was na een langen strijd gezwicht
 Voor d' on verbidlijke wet van het Worden,
 Dat het verworden ook omvat.
 Ik zag een vrouw loopen, de doode blaren
 Ritselden onder haren voet,
 Hare gedachten waren even dof
 En kleurloos als de dingen om haar waren,
 Zij sloeg den weg in naar een bosch, moest denken,
 Hoe ze dat lang geleden 't Spookbosch' doopten
 En hoe de bijlslagen 't nu bijna sloopten,
 Maar 't was gered, goddank. En weder trof
 Het haar, dat al die schepselen vol leven
 Nog kort geleden, nu gleden in den dood,
 Zich overgevend zonder wederstreven
 Aan 's levens zwijgenden genoot.

Weer naderde met zachte vleugelslagen
 De troostende gedachte aan zijn mild licht,
 Waarin aan 't eind van onze aardsche dagen
 Wij zullen zien Gods stralend aangezicht,
 En daarin onze liefsten weer begroeten.
 De trieste wereld kreeg iets van den glans,
 Die daalde op het binnen-eigen neer.
 Zij dacht aan zooveel dagen van weleer,

Toen hij en zij hier liepen hand in hand,
 Het Spokenbosch was nog lang niet geplant
 En er liep geen pad onder d' oude boomen,
 Hoe woest en ruig was toen het land!
 Het kleine, witte, stroobedekte huis
 Stond ook nog niet; enkel een wildernis
 Van hooge dennen, eiken struikgewas.
 Een oude boer alleen had hier zijn thuis
 In een groote, statige boerderij
 Aan een zandweg, die een gehucht verbond
 Met een landstadje, vele mijlen ver
 Langs een slecht pad, meest door het mulle zand.
 Verder dan dit waren de meesten nooit gekomen
 Om te koopen of weg te doen een beest,
 't Zij koe of paard. Wie soldaat was geweest,
 Die kon vertellen van de groote steden,
 Van 't snuivend monster, dat rent door het land,
 Van booten, die over het breede water gleden
 En wat er verder in de wereld is.

De boerderij lag in een donkre nis
 Van groen, aan alle kanten stonden eiken
 En beuken; een daarvan, 'de koning van het woud',
 Vond vele mijlen ver niet zijn gelijke,
 Elke tak was een boom. En al dat hout
 Groeide bijna naar binnen door de kleine ruiten,
 Waardoorheen viel een groen, getemperd licht.
 Waarlijk, die beuk, hij was een groot gedicht,
 Een waterval van groen, een schuimende cascade.
 Wie op het mos zich strekte aan zijn voet,
 Die zag boven die dichte, donkre wade
 Nauwelijks trekken voorbij der wolken stoet.
 Ja, zulk een boom is zeker een genade.
 Hoeveel eeuwen heeft hij niet alle jaren
 Een nieuwen ring gegrift in zijnen stam?
 Wie plantte hem? Werd hij geplant of kwam
 Beukenootje daar neer en werd dit wonder?

Wanneer de schemer valt, gaan zij terug
 Nog blijder dan des morgens en gezonder,
 Langs bosschen loopt de weg tot aan een kleine brug,
 Daarachter gaat het verder door de heide;
 Slechts enkle menschen komt men tegen:
 Een boer, die draagt een zak over zijn rug,
 Een meisje met een koe... Hoe sloom bewegen
 Zij zich! Zij lijken honderd jaren oud.
 De moeheid van vele geslachten
 Is hun gedrongen tot in 't merg: de dag
 Duurt in den zomer vele lange uren
 En hij is tot den nok gevuld
 Met zwoege', als in den herfst met rog de schuren,
 Wanneer d' oogst goed was. Vraag
 Berusting hun, doorzetting en geduld,
 Zij hebben 't, maar 't vuur, dat in menschenlijven
 En zielen branden kan, vraag hun dat niet,
 Zij zijn vroeg oud, beginnen te verstijven
 Van 't geknield liggen op den natten grond,
 Als andre, bevoorrechte stervelingen
 Nog rap van leden zijn en meenge vonk
 Nog uit hen slaat.
 De beiden stappen door de schemeringen
 Pratend of zwijgend, het is alles goed.
 O frissche geuren van voorjaarsseringen,
 Die aanwiekend nog vullen haar gemoed!
 Wel hem, die langs de boschpaden mag loopen,
 Waar hij als kind gedarteld heeft,
 Als hij bijna aan 't eind is van de reis.
 De gouden roos herinnering bloeit open
 En in zijn hart weerklinkt haar blijde wijs.
 Haast zijn zij thuis. Een laan van oude eiken
 Aan 't eind daarvan een straatweg, huizen twee,
 Op 't eene ziet m' een ijzeren anker prijken,
 Een herberg is 't, gebouwd toen ieder huis
 Droeg aan den gevel 't merk van groote tijden
 En sprak in eedle taal tot het gemoed.
 Het andre, links, door een wit hek gescheiden

Van straat- en zandweg, is voornaam en vroed.
 Een statig heerenhuis met groene blinden.
 De jonge menschen weten daar te vinden
 Een lief zacht oudje met een mutsje op,
 Een gouden bril en een frisch, appelrond
 Blozend gezicht. Hoe door en door gezond
 Is Grootje, altijd bezig en vol zorgen
 Voor al haar gasten even lief en goed
 Een zuiver en een kinderlijk gemoed,
 Dat houdt zijn schatten meestentijds verborgen.
 't Eenvoudige, goed toebereide maal
 Met overvloed van sla en versche vruchten,
 Smaakt allen best, menig luimig verhaal
 En meenge grap verhoogen de genuchten
 Van het gezamenlijke middagmaal.
 Het meisje sluit de luiken; eerst beneden,
 Dan boven; 't huis vaart nu door de breede
 Stilte van den donkren najaarsnacht,
 Die met liefdes cargo is bevracht.

Tegen de wand, onder de beeltenissen
 Van kindren en kindskindren, staat een lange
 Met sits bekleede canapé.
 Op het zwarte fond zijn rose roze' en
 Blauwgroene bladeren geweven,
 Met hier en daar een aar. Die hoorde in zijn leven
 Al heel wat dwaze kindertaal.
 Ze hebben ook wel eens op hem geslapen,
 Als het huis vol was. Heerlijk smaakt de thee,
 In fijne blauwe kopjes ingeschonken,
 Zóó geurig als wij nooit daarna ze dronken.
 De meisjes komen binnen: 't is tien uur,
 En zetten op een kleine tafel neer
 Vier blakers, in een hoek tegen den muur.
 'Nacht, mevrouw.' 'Nacht, meisjes.' Niet meer lang
 Toeven de andre menschen. In de gang
 Naast de trap hangt een Friesche klok, zoo'n groote,
 Die men hoort tikken door de deuren heen.

Een hand trekt 't zware gewicht naar beneên:
 Het is al klaar, ze loopt alweer tot morgen.
 Onder het hooge dak veilig geborgen
 Slape' alle kindren rustig, enkel Grootjes petekind,
 't Kleine meisje, dat nooit vroeg in kan slapen,
 Hoort haar de kamer binnenkomen, 't bed
 Staat in een hoek. 'Grootje,' 'Wat is er, kind?'
 'Mag ik een slokje water?' 'k Heb zoo 'n dorst.'
 'Groot' laat haar drinken, zorgt dat ze niet morst.
 'En nu gauw slapen, kind.' 'Ja, Grootje.' Even
 daarna slaapt zij gerust. De oude vrouw
 Ontkleedt zich, vlecht met vingers die wat beven
 Het dunne grijze haar. Nu nog gezet
 't Horloge en een glas water bij haar bed
 En zij klimt op der kussens hoogen troon
 Denkend aan wat zij morgen 'toe' zal geven,
 Slaapt Grootje in. - O zacht binnenleven
 Van de herinnering, wat zijt gij schoon
 Hoe is ons van den kindertijd gebleven
 Een beeld vol lieflijkheid, vol frissche kleur,
 Hoe hel en blij is uw vertrouwd gebeur
 In 't licht, dat ge schijnt uit te stralen,
 Zoodat, wanneer wij grafwaarts dalen,
 't Ons nog ontvoert aan 's levens wildernissen.
 Als wij verwijle' in uw groene bosschages,
 Voelen we ons zoo rijk, zoo nooit alleen,
 Zoo opgewassen tegen moeienissen,
 Als waren wij opnieuw weer twintig jaar,
 Vol levenslust, vol moed, vol blijde kracht.
 Goddank, dat Hij 't vermogen-te-herdenken
 Op 's harten bodem heeft gelegd.
 Ja, maar zulken, die enkel kende' een slecht
 Bestaan, zij die om aan terug te denken
 Geen enkel beeld hebben vol zonnig licht?
 Uit wier kindertijd voor hen opstaat
 Moeder die huilt, vader die vloekt en slaat;
 Hongrig naar bed, hongrig den dag begonnen -
 Zijn die ook dankbaar wanneer het gezicht

Op den kindertijd opengaat of sluiten
 Zij de gordijnen haastig weder dicht,
 Om niet te zien
 Donkre schaduw die valt op hun gezicht?

En dankbaar denkt zij, wat is toch een zegen
 Een kindertijd, door liefdes zon bestraald,
 Heel 't leven blijft zijn gloed rondom ons hangen,
 Al voelt men 't niet altijd... De avond daalt,
 Hoe vriendlijk staat het kleine huis te wachten,
 Het haardvuur vlamt, 't begonnen boek ligt klaar,
 Een arendsgeest zal haar op zijn gedachten
 Voeren omhoog... O, wat is dat?... een ronken,
 De hemel staat in brand, de wolken schieten vonken
 ...Een luchtgevecht, een plof, de muren trillen,
 Dan een langzamerhand verstillen...
 't Ronken wordt zwakker, maar houdt nog lang aan,
 Zij beproeft om verder te lezen,
 Maar 't lukt haar niet: het innerlijk gezicht
 Vult met zijn droefenissen heel haar weze' en
 Sluit de poort naar 't zonnig verleden dicht.

II

Maar niet de poorten naar inwendig schouwen:

Tusschen de andere hooge gebouwen
 Rijst norsch en steil een grijs gebouw omhoog,
 Schildwachten stappen daarvoor heen en weer.
 Wie even stilstaat, hoort een barsch bevel:
 'Doorloopen!' Allen spoeden zich om snel
 Weg te komen uit die helsche sfeer,
 Zij weten het: wie des nachts overvallen
 En meegenomen wordt, zal 't slecht vergaan,
 Hij raakt in de macht van de wreede beulen,
 Die zich op hem gaan storten met zijn allen.
 Wellust te lezen staat op hun gezichten,

En als hij zich in pijnen windt,
 Kan men in hun oogen zien lichten
 Duivelsche vreugde; of een helsche wind
 Stijgt uit onderaardsche spelonken,
 Zoo is hun blik en koud als ijs
 De klank van hunne stem. O bange nachten,
 Als de slachtoffers in een vuns hok wachten
 Tot de lange ondervraging begint;
 Zullen zij niet bezwijken? Een makker of een vrind,
 Een zoon, waar hun hart aan hangt, verraden
 Op de eindeloos martlende reis
 Door den bitteren nacht en bitterder morgen,
 Tot het afgematte lichaam bezwijkt:
 Alles draait voor hen rond, zwart wordt het voor hun oogen?
 En als zij in de cel weer door de zorgen
 Van een, die zich over hen erbarmt,
 Bijkomend, bevende zich vragen af,
 Hoe lang uithouden 't zal hun vermogen,
 Te lijden? Zij voelen het wel, geen straf
 Kan erger zijn dan de eeuwige kwelling
 Van die angst, verraad te plegen
 En te glijden omlaag langs donkere helling
 In de klove van 't onherstelbaar kwaad...
 Zullen zij dan niet bidden alle dagen
 Om dit eene alleen: 'Goede God, o laat
 Mij sterven; het is d'eenige genade
 Die 'k U nog vraag.' - Maar zij sterven niet.
 Enklen wachten nog steeniger paden,
 Men dreigt hen: 'als ge niet spreken wilt,
 Dan laat de kommandant uw vrouw hier komen
 Haar te doen wat wij u hebben gedaan;
 En nog andre dingen. Bedenk u goed.'
 En als na een nacht vol bange droomen
 Hij opnieuw voor zijn beulen staat,
 En zij vragen: 'Zullen we haar doen komen,'
 Voelt hij alsof verstart zijn bloed
 En prevelt snel een naam. En dan komt de spijt
 En weent hij in de cel bittere tranen,

De bitterste die hij nog heeft geschreid,
Hij die ontrouw werd den heiligen vanen
En zich zelve veracht, is alles kwijt.

O norsch gebouw! De straat, waarin ge staat,
Draagt een naam, lieflijk voor de ooren,
Die zoete vreugde nog heden doorzingt.
Godin, wier stem zoo zacht het hart doordringt,
Dat wie werd begenadigd het te hooren,
Als een zingende door het leven gaat.
Euterpe, gij die liefelijke klanken
Te toovren wist uit de lichte schalmei,
Moest gij uw naam geve' aan een straat, waar wonen
Duivelsche wreedheid, sadisme? Moest gij
Die voor 't edele volk, dat Solon leerde
En Athene voerde tot milder recht,
Uw zangen zongt, uw naam geve' aan barbaren,
Die als de Hunnenvorst onmenschlijk waren
En hebben eiken vrijheidsbouw geslecht?

Gijzelaars

De dag volgt op den dag
 Elk' is den andren gelijk,
 Altijd hangt de eendre vlag
 In het kleine afgesloten rijk,
 Waar elk vermoeid en verdrotten
 In zijn binnenste neemt de wijk.
 De meesten zijn meegenomen
 Op een zonnigen dag in Mei,
 Licht straalde af van de boomen,
 Madelieven bloeide' op de wei,
 En de dappere harten voeren
 Op een triomfantelijk tij
 Naar de open zee van het lijden,
 Maar niet van verslagenheid;
 Zij wisten 't: zij zouden dáár varen
 Een langen, een langen tijd,
 Maar zij zouden hem vruchtbaar maken
 Voor zich en voor andren, bereid
 Veel van datgeen te verzaken
 Wat hun leven omrankt had met groen:
 Werk, waar hun zelf zich in haakte,
 't Gezin aan het hart hun gegroeid,
 Want zij stonde' in een heilige wake
 En hadden zich nieuw geschoeid.

Al dezen waren gekoze' uit
 De besten van onzen stam;
 Zij wilde' in hun arbeid niet poozen
 En maken dat ieder die kwam
 Terug in het groote leven
 Van hier nog iets medenam.
 Zij gingen met jeugdigen ijver
 Aan 't werk; zette' een plan in elkaar
 Dat omvatte heel 't menschlijk weten,
 Den wereldbouw, 't leven zoo wonderbaar
 Van 't nietigste in sekt. De kunst niet vergeten;

Onder hen waren ook een paar
 Die 't rijk der tonen beheerschten,
 Tooverend uit klein instrument
 Het heiligste en allerteerste,
 Waar d' eenzame mensch in herkent
 D' ontroeringen, die zich niet waagden
 Te voorschijn onder hun tent
 En met weemoed hem belaagden.
 Maar nu leek wel hun gezicht
 Doorgloeid van hemelsche vreugde
 Als een woord van een schoon gedicht
 Of eens stervenden oog, wiens deugden
 Hem maken 't heengaan licht.

De meesten kenden de waarde
 Van spelen in d' open lucht,
 Een voetbalveld was bij de gaarde
 En zij roerden zich daar geducht:
 Wanneer een goal werd genomen,
 Leek het als was overbrugd
 Heel d' afstand tusschen hun leven
 Van heden en dat van weleer,
 Zij waren dezelfde gebleven
 In deze ongewone sfeer,
 Voelend als ze thuishkwamen even
 Die heerlijke tinteling weer.
 Eer de dorpsklok tien had geslagen
 Rolden z' in 't smalle bed.
 In de verte knarste een wagen,
 Zij lagen en sliepen tot het
 Jonge licht hen deed ontwaken.
 Zoo gingen de dagen en net
 Gelijk was d' een aan den ander.

 De rogge rijpt in de velden,
 De zwaluwen nestle' in de schuur,

Hun schaduw beweeglijke lijnen
 Trekt over den ouden muur
 Reeds staat het koren op schoven,
 Dan komt het noodlottige uur,
 Er valt een breuk in de dagen,
 Die nimmer geheel is geheeld,
 Een smart die aldoor blijft knagen
 Heeft iedere vreugde ontsteeld
 En hun blik heeft het starre gekregen
 Van wie vóór zich ziet gruwelijk beeld.

De diepe zin van het lijden
 Werd waarlijk hun geopenbaard.

Reeds staat op schoven het koren,
 Reeds klinkt over 't zonnige land
 't Eentonig gezoem der motoren,
 Dat men in de verte kan hooren,
 En weer bestuurt 'n rappe hand
 Het ploegijzer, dat zijne voren
 Forsch trekt door het wachtende land.
 Het leven begint te verschalen,
 Geen vogel zingt nog zijne wijs,
 De blaadren verkleuren en vallen,
 De hemeltente wordt grijs.
 En de zon schiet al schuine stralen
 Van uit haar verheven paleis.

De winter brengt zonnige dagen
 Ook sneeuw en ijzel en vorst,
 Zij snuiven vol welbehagen
 De zuivere lucht en hun borst
 Verruimt zich: het zware dragen
 Lijkt soms voor even geschorst.

Zij vierden Christus' geboorte
 En knielden voor 't Heilige Kind,

Pogend 't verlangen te smoren
 Naar eigen vrouw en kind;
 De winter viel lang, maar ten leste
 Bracht April een milderen wind.
 Enkelen waren gestorven,
 Anderen terug naar huis.
 Van hen, die bleven, omzworven
 De verlangens het eigen thuis
 En de vraag: 'hoe lang nog' steeg vaker
 En vaker in 't hart op, maar wijs
 En dapper hielden zij stand;
 Bleven met ijver studeren,
 Spelen, somtijds musiceeren,
 Trachtten te leggen verband
 Tusschen den schijn van de dinge' en
 Hun wezen. Maar giftige plant
 Was in de harten ontsproten;
 'Prikkelbaarheid', haar naam.
 Wel hield gelijkheid in 't groote
 Hen in een bundel te saam,
 Maar in 't kleine was ieder eenzaam
 En eenzaamheid maakt verdrotten.

Eindelijk werd het weer lente,
 De zwaluwen keerden terug,
 Onder de diepblauwe tente
 Lachte d' aarde een lach van geluk.
 De lam'ren spronge' in de weide,
 't Paard draafde en rolde op zijn rug.
 En weer rijpte 't gras op de weide,
 Weer zwaaide de boer zijn zeis.
 Toen rijpte het graan en de sikkel
 zong d' oude snerpende wijs.
 En toen vlamde purper de heide,
 Maar de harten, zij werden grijs.
 En de zielen voelden soms moede,
 De lichamen waren soms mat,
 Wanneer de dag met zijn roede

Voor 't bed van den slapende trad.
God neme hen onder zijn hoede!
Hij werpe op hun donker pad
Het witte licht Zijner genade,
Hij houde hun harten warm,
Hen bekleede met blinke gewaden
En legge om hun schouder Zijn arm.

Westerbork

Gebouwen, somm'ge groot, andre klein,
 Enkle staande in strakke lijn
 En met zorg en kennis gebouwd;
 Andere haastig, ruwweg van hout
 Getimmerd. Rondom het kamp de hei
 Zich uitstrekt: geen dorpje nabij,
 Geen kerkklok, die zendt haar troostend geluid
 Over akkers en velden uit;
 Geen angelus, dat met milden groet
 Het smachtende hart deint tegemoet
 En geen vroolijk joelende kinderschaar,
 Die maakt het hart even wat minder zwaar.
 Niets dan het kort gelui van een bel,
 Die klinkt als een barsch en dreigend bevel:
 'Opstaan!' 'Inspektie!', en zoo heel den dag,
 Tot ze eindelijk luidt, dat men slapen mag.
 Slapen, rusten! Knap, wie het kan,
 In de groote loods voor zeshonderd man
 Met kribben, die staan bijna vlak naast elkaar.
 Hoe kan men rusten en slapen, waar
 Ouderen woelen, klagen en steunen,
 Jongeren zingen samen een deun of
 Voeren op luiden toon een gesprek,
 Steken met elkander den gek?
 Traag kruipen de uren voorbij;
 Als het licht wordt, is iedereen blij:
 'Goddank, weer een nacht voorbij;'
 Maar ook als de avond valt is men blij:
 'Goddank, weer een dag voorbij.'

Rondom het kamp is gespannen een draad,
 Waar de elektrische stroom doorheen gaat,
 Wie die aanraakt, krijgt een schok en is dood.
 Zoo beveiligt een laffe despoot
 Zich naar hij waant tegen het gevaar,
 Dat een der duizenden, die daar

Heengevoerd worden als vee naar de stal,
 Ontvluchten zou... Men weet één geval...
 Maar ach, hoevelen zijn daartoe in staat?
 De honger ontvleescht niet slechts 't gelaat,
 Hij maakt de dorre leden krachtloos,
 Zooals verdriet de willen broos.

Benauwd in den zomer is d' atmosfeer;
 Men vlucht naar buiten; Julizon straalt neer
 Op de wegen, die om de loodsen gaan,
 Brandend-heet: men vlucht ook daarvandaan,
 Geen boom, geen struik, niets, niets wat schaduw biedt,
 Niets dan gloeiend grind, waar de zon op giet
 Vurigen regen. En zoo doolt men rond,
 Bezweet, dorstig, met drogen mond,
 Tot d' avond eindelijk brengt lafenis
 En de heilige dans der gestarnten is
 De groote trooster, 't fonkelend zinnebeeld
 Van een Rijk, op Gerechtigheid gesteeld,
 Een wereld, wier blijdschap te boven gaat
 Al het goede op aarde en al het kwaad
 Duizenden malen.
 Maar dan komt de herfst: de avondgloed
 Sterft weg aan de hemelen en 't gemoed
 Bedekt sombere neerslachtigheid,
 Vlek die zich verder en verder verbreidt,
 Tot over elk wezen en ieder ding
 Hangt een doffe vertwijfeling.
 Buiten slieren nevelen grijs
 Of regen zingt zijn eentoonige wijs;
 De lekke schoen te nauwnood houdt
 Aan den voet, die zakt weg in de modder. Koud
 En huivrig, zoekt meenge vrouw, menig kind
 De loods weer op; buiten giert de wind
 En door de reten bijt ook de wind.
 Men ligt te kleumen onder 't dunne dek,
 Probeert te lezen, begint een gesprek,
 Maar 't stokt dra. Hoevelen, ouden en jongen,

Worden ziek, krijgen het aan de longen,
 En sterven, ouden en ook wel jongen.
 Hoevelen heeft men reeds weggedragen,
 Kindren, mannen, ouden van dagen,
 Maar ook zijn er, die wederstaan.
 Hen houdt opwaarts de hoop om daarvandaan
 Nog te kome' en de taaheid van het ras,
 Die t' allen tijde oneindig was
 Is ook nu onverlet gebleven.
 Er zijn er, die zullen het overleven
 En later hun kindre' aanzien met een blik
 Dankbaar, vol oneindig geluk.

Maar nog is er een diepste hel op aard,
 Een als bezong Dantes vreeselijk woord:
 'Laat vare' elke hoop, gij die binnentreedt.'
 Maar wat volgt is niet met waarheid bekleed.
 'Hoogste Macht, Opperste Wijsheid en
 Eerste Liefde maakten mij wat ik ben.'
 Niet Godlijke Liefde de hel van Polen
 Schiep, maar wraakzucht en duivelsche haat.
 Wat hebben zij, o God, misdaan,
 Die gij veroordeelt, vermoordt of aan
 Den martelpaal bindt, wat deden zij,
 Dat zij allen verdelgd moeten worden? O gij,
 Antwoordt, antwoordt, gij nachtgebreed!
 Vergrepen zij zich aan 't geld en goed
 Van hun naaste? Vergoten zij bloed?
 Misdeden zij tegen de wet van hun land?
 Stonden zij op tegen 't staatsverband?
 Zij waren burgers als d'andren zijn,
 Vlijtig en spaarzaam, hielden van een gijn,
 Goede huisvaders waren ze, trouw
 In den regel aan hun wettige vrouw,
 Geen dieven, geen drinkers: heel hun misdaad was
 Te behooren tot een ander ras,
 Te hebben in hun aderen ander bloed
 En enkele plooiën in hun gemoed,

Die daar maakten lange onderworpenheid,
Men raakt niet zoo spoedig haar sporen kwijt.
Dat is alles en daarom moeten zij
Worden gemarteld in 't vreemde land,
Daarom breekt men met een dissonant
Hun levenslied af, dat begon zoo blij.

Vandaag gudst de regen over het land,
Elke kale boom lijkt een zwarte hand,
Dreigend geheven. De vrouw zit alleen,
De beelden trekken langs haar heen,
Haar benauwt dat kamp in de wildernis,
Waar de donkere wereld ten einde is.

Russenkamp

Een kamp en een kamp en een kamp:
 De vlakte met tenten bedekt
 Als in 't najaar een zwarte wolkbank
 Heel een zijde des hemels bevekt;
 En rondom het prikkeldraad,
 Wie 't grijpt, is een kind van den dood -
 Alom machinegeweren
 Stevig in d' aarde gepoot.
 Zijn het losgebroken stieren,
 Die aldus worden bewaakt,
 Of wilde verslindende dieren?
 Ach, wie zulk een kamp genaakt,
 Ruikt daadlijk den zuren stank,
 Die boven de loodsen hangt
 En als hij toekijkt, ziet hij
 Duizenden grauwe gestalten
 Zitten of liggen, nooit staan,
 Als boomen, die omverwierp de storm
 Liggen op d' aarde en aan
 Hun gele huid, die in plooiën
 Hun beendren omhangt, begrijpt
 Hij 'hier is sedert vele maanden
 De hongervrucht gerijpt.'
 Gekleed in vuile lompen,
 Vermagerd en vergrijsd,
 Met lange ongekamde haren,
 Alles ellende bewijst.
 Wassili, Iwan en Peter,
 Millioenen in 't vreemde land,
 Hoe lang reeds? Zij zijn het vergeten;
 O een lange tijd, een lange tijd
 Verliep sinds hun ettrende wonden
 Niet meer werden verbonden,
 Maar den tel zijn al jaren zij kwijt.

's Morgens vroeg naar het werk

Als willooze slaven gedreven,
 Met geen ander voedsel dan watri-
 ge soep en een weinig zuur brood,
 Stervend, soms schielijk, soms lang
 Dobbrend tusschen dood en leven,
 Maar altijd in 't einde wint het
 Toch op het leven de dood.
 Hoevelen zijn ginder gebleven?
 Geen kruis op hun graf en geen naam,
 In 't massagraf zijn allen saam,
 Zooals zij waren in 't leven.
 Daar vond een einde hun smachten
 Naar huis en hof, vrouw en kind.
 Hoe vaak gingen hun gedachten
 Naar dierbren daarginds? Wervelwind
 Wierp omver met de kracht van orkaan
 Ook wat niet verdiende te vallen:
 Ook de troost die ons blijft, als wij staan
 Eenzaam verlaten van allen:
 't Geloof aan een goed boven d' aarde,
 Aan een Trooster, die nooit ons verlaat,
 Aan een Rijk van eeuwige waarde, en
 Liefde, die vergeeft alle kwaad.
 Voor hen bloeit geen hemelsche gaarde:
 Met dit leven is alles ten end.
 O zwaar heengaan voor wie niet daarbuiten
 Vertrouwen, wier levens omsluiten
 D' aardsche grenzen en als komt het eind,
 Voelt als heeft hij alles verloren,
 Wiens hart nog omsnoert ongestild,
 Verlangen, dat smacht nog te hooren
 De stem van een aardsch bekoren
 En in vertwijfling verkilt.

O Rusland, vandaag verjaart weder,
 Voor de zesentwintigste keer,
 De dag, dat ge 't juk dat u kneusde
 De lenden, wierpt eindelijk neer,

En den haard van verderf en verrotting
 Uittrapte met uwen voet.
 Een juichkreet klonk over de aarde
 En boven haar steeg een gloed,
 Die sidderen deed de ontaarde
 Heerschers en juichende baarde
 Het groote, heilige uur,
 Toen te Brest-Litowsk een sterke
 Voor het nieuwe bewustzijn de woorden
 Van uit zijn arendsgeest vond:
 'Neemt uw lot in uw handen, o volken,
 maak de zieke wereld gezond.'
 De aether droeg 't over den muur,
 Die oprichtten alle tyrannen,
 Ook die, bij den Westerschen buur,
 't Volk deed zich eindlijk vermennen.
 't Woord, dat te Brest-Litowsk weerklonk,
 De weergalm van 't vrijheidsgezag,
 Bruiste door de duitsche gouwen,
 Hoe zongen de mannen en vrouwen,
 En de machtige heerscher werd bang.
 Hoe klopte' uw harten bovenmate,
 Hoe hebt ge gehoopt en geloofd!
 Te gauw sloeg 't geweld wreede gaten
 In die hoop, te vroeg werd gekloofd
 Eenheid, groeiend tussche' Oosten en Westen,
 Te vroeg werden leeg weer de nesten,
 Waar zoo kort maar tjlpte 't jong
 Van de lieflijke vogels der vrijheid.
 Te spoedig verschaalde de moed;
 Te schielijk verwelkte de blijheid,
 Werd gedrenkt haar bloesem in bloed.

O groote russische natie,
 Moog weldra de verborgen schat,
 Dien ge in het onderbewuste
 Door alle eeuwen bezat,
 Ge heffen in uw krachtige handen

Triomfantelijk omhoog,
Als een man, die een fakkel laat branden,
Haar omhoogheft, waar ieder oog
Haar vlam ziet dansen en breken
De schaduwen van den nacht -
Zoo zult gij het licht weer ontsteken,
Waar hunkrend de menscheid op wacht.

Gij hebt voor ons allen geleden,
Als geen ander volk leed op aard,
Hebt bestendig naar binnen gestaard,
Toen ge werd vertrapt en vertreden,
En toen eindelijk de jonge vrijheid
Ge met stroomen bloed had betaald,
Is de wijn uwer schuimende blijheid
Weer al te spoedig verschaald:
Opnieuw moogt zelf ge niet denken,
Niet zelf smeden uw lot,
Na 't eindlooze kwellen en krenken
Geven u zelf een gebod.
O moog uw redelijk streven,
Uw eigen groothartig geloof,
Een bloem doen ontluike' in uw bloed
Van onuitputtelijk leven,
Die uitzaait over de wereld
Liefde, Geloof en Hoop,
Houdt de menschelijke harten ten doop
En ze met vreugde beperelt.

Gebed

Vader, neem hen allen onder Uw hoede,
 Verlicht hen allen met Uw blanke licht,
 Laat hen den glans zien van Uw aangezicht,
 Al moet Ge hen kastijden met Uw roede.
 Buig U heen over wie zoo bitter lijden,
 Balsem de wonde van hun groot verdriet,
 Vergeet de duitsche vrouwe' en kindren niet,
 Die dakloos zwerven, schapen op een heide.
 Het wordt zoo donker en de lucht is guur,
 De herder hoort niets van het klaaglijk blaten,
 Hij heeft de deur van zijn hut dichtgelaten
 En slaapt gerust tot aan het ochtenduur.
 Weest gij de Goede Herder, die zal komen,
 Nemen het blatend lam op zijnen arm
 En 't brengen thuis, waar 't in de schaapskooi warm
 Gebed, van geurig gras en thijm zal droomen.

 Het beeld vervaalt. Weer bouwt de duisternis
 Haar hooge wallen om het kleine huis
 En stilte breidt haar dichte weefsels uit
 Rondom de vrouw, die zit alleen en ziet
 Naar 't vroolijk dansen van de lichte vlam
 En denkt hoe alles, toen zij aankwam was
 Vol kleur en leven, en hoe 't al verging,
 En speelt voor zich een zacht, weemoedig lied
 Op de oude harp van de herinnering.
 De zomer is voorbij, haar werk gedaan,
 Zij wilde 't goede, maar zij dwaalde vaak.
 Niet altijd was de steven van den wil
 Gericht op 't hooge, zelfgekozen doel,
 Dat beurt boven de wolken uit zijn top.
 Nog enkele dagen en het kleine huis
 Bergt andre vrouw onder zijn rieten dak
 En als de wind, die door de boomen vaart,
 Opneemt het blad, het meevoert op zijn wiek
 En ergens vallen laat op 't moddrig pad

Of op het frissche groenfluweelen mos,
Om met zijn vele makkers te vergaan
En stof te worden eerst, dan vruchtbre grond
En zoo weer blad, dat maakt een groenen krans
Om den ouden beuk, die het vallen liet -
Zoo zal ook zij verdorren en vergaan
En dan weer blad worde' aan den levensboom,
Want eeuwig schept God uit zijn overvloed
Druppels, eeuwig dezelfde en eeuwig nieuw.

Gebeden

Gebeden

I

Wij hebben niet anders verdiend, o Heer,
hebben den hoogmoed nog niet afgezworen,
vullen met ijdel gezwets onze ooren,
zijn nog niet gekomen tot inkeer,

berouw en boete. Aan de lage sfeer
van haat en wraakzucht blijft ons hart gebonden,
ons woord is boosheid, ons handelen zonde,
tegen uw wil komt d' onze in 't geweer.

Wij spreken wel 'Uw wil geschiede op aarde
als in den hemel', maar de macht van 't booze
sleept ons nog mee als losgebroken paarden.

Kastijd ons met menigvuldige pijn,
maar erbarm U over de schuldelloozen,
de kind'ren, die des levens bloesems zijn.

II

Het is immers niet waar, dat ge wilt wreken
zonde der ouders aan het nageslacht?
Natuur streeft immers altijd naar genezing:
in haar werkwijze wordt Uw wil volbracht.

Christus kwam toch op aarde Uw woorden spreken,
toen hij zeide: 'Laat ze komen tot mij'
en 'Wie niet wordt als zij, dien gaat voorbij
't Koninkrijk Gods'. O, geef ons mensche' een teeken

van Uw barmhartigheid en Uw genade.
Spaar hen, die de bloesems des levens zijn!

Wanneer winter komt met de wreede kwaden
van ziekte, honger, kou, iedere pijn, -

spaar die zuivere lijfjes voor erge schade,
houdt de teedere kinderhartjes rein.

III

Spaar ook de moeders, Heer. Wij bidden weder!
Zoo diep, zoo zalig hebben zij geschouwd
over het leed-van-nu naar verten, teeder
verschiet dat zich aan gene zijde ontvouwt

van ruimte en tijd. Gij hebt aan het baren
verbonden lichaamsangst en lichaamspijn,
maar ook voorsmaak van niet-te-evenaren
geluk: niet langer in zichzelf te zijn

maar in anderen. Den vorm te verwijden,
waarbinnen het ik opgesloten leeft,
over zijn eigen grenzen heen te schrijden
tot wat uit hen zijn oorsprong heeft,

dáár waar moederleven opnieuw begint:
menschheid leeren liefhebben in een kind.

IV

En, Heer, wilt ge ook niet de vaders sparen,
zij die hebben bevrucht der vrouwen schoot.
Ge wilt toch niet dezen hun leefgenoot
ontnemen, midden in de doodsgeware' en

verschrikkingen van nu? Ge wilt toch niet
uw schepselen den zoeten troost ontrooven
van vertrouwdheid, waarin scheuren en kloven
blijven aan 't oppervlak; men dóór hen ziet

den vasten grond altijd? De weduwwrouw
blijft een verminkt, onvolledig wezen,
en, Vader, wat is een vaderloos kind?

O maak niet te veel weduwen en weezen,
dompel niet in den langen zwaren rouw
te velen. Zend ons Uwen luwen wind.

V

Heer, er zijn nu zoovele zielsbedroefden,
zoovelen treuren om een man, een zoon,
zoovelen, die een steun zoozeer behoefden,
dolen, beroofden van 's levens kroon, -

zoovelen hebben 't liefste moeten sleepen
naar de altaren van een wreed god,
voor altijd zijn hun nachten zwart, hun dagen
verduisterd, is hun levensvreugd geknot.

Het werd zoo somber op huns harten gronden,
zoo leeg op d' akkers van hun levenstijd;
als een slagveld vol dooden en gewonden
liggen de jaren voor hen uitgespreid.

Heer, Gij die de beproeving hebt gezonden,
zendt hun den troost van Uw aanwezigheid.

VI

Heer, tusschen ons in leefden vele zonen
van 't Oude Volk, zij zongen onvermoeid
hun levenslied ons voor vol warme tonen,
zij waren allengs met ons saamgegroeid

tot één gemeenschap... Zij worden geschonden,
de naakte levensgrond wordt hun ontroofd,
men vangt ze, bindt ze; zij worden gezonden
daarheen, waar snel de levensvlam uitdooft

of met geweld de toorts wordt stukgeslagen
tegen de rots... Bloed stijgt ons naar de wangen
van schaamte, dat we dit siddrend verdragen,

dat w' ons niet kunnen, ons niet durven wage' om
hen los te rukken uit die scherpe tangen
en enkel staan, meewarig en verslagen.

VII

Schenk ons de kracht, o Geest, mèt hen te blijven
in d' ure der beproeving. Hun gelaten
verscheemren door de afgezette straten,
hun oogen zien naar binne' en nu verstijven

hun handen... Bewaar ons voor 't laf gedoogen,
het uit-den-weg-gaan voor het bruuft geweld.
Natuur maakte niet elken mensch een held,
maar Gij eischt van elk te doen wat in Uw oogen

goed is: voor de verdrukten op te komen,
bij te staan den hulplooze in zijn nood,
trouw te blijven aan vrienden in gevaren.

Laat het bekken van ons hart òverstromen
van liefde, waarop lachend spelevaren
vertrouwe' in 't leven gaat, ook met-den-dood.

VIII

Wilt U neerbuigen over de gewonden,
de scharen van hen, die haast leeggebloed
werde' op d' onmeetlijke velden gevonden,
waar de slag vele bittere dagen woedt.

O in d' eindeloze nachtelijke' uren
bedaar even de waanzinnige pijn,
die al die duizenden moeten verduren
opeengepakt in ratelenden trein.

Buig U ook over die anderen, o Kracht,
 hen die niemand vond, die eenzaam sterven,
 maak hun het scheiden van de aarde licht;

vul hun oogen met de klare pracht
 Uwer hemelsche tuinen; geef hun wat wij derven:
 in deze hel een Kruis zien opgericht.

IX

‘Schrijf in uw harten mijn gebod:
 hebt uw vijanden lief, met letters van vuur.’
 ‘Wat eischt ge van ons, almachtige God?
 Monsters liefhebben is tegen de natuur,
 tegen alle recht en rede.
 Wij zouden ons zelve verachten,
 zoo wij dit onmannelijke deden:
 wij kunnen, willen 't niet.’

Door de nachten
 fluistering suist: ‘Kindren, leert vergeven:
 zij weten niet wat zij hebben gedaan.’

‘Weten zij 't niet? Zij stelden heel het leven
 in dienst van hun duivelschen waan;
 doen dit nog heden’...

‘Overwint het kwaad
 door goedheid.’
 ‘Heer, wendt tot ons Uw gelaat.’

X

Nu mogen w' U bidden voor die wij dragen
 in 't hart: sta bij hen, die hebben gedaan
 naar hun geweten sprak; blijf bij hen staan
 door de lange nachten en leege dagen,

die als palen op eindeloze baan
 verschijnen, groeien, krimpen en verdwijnen;
 draag hen door lichaams- en door zielepijnen,
 laat andre rijken voor hen opengaan

dan dit kortstondig onbestendig leven.
 Er zijn er onder hen, die 't kunnen, Heer,
 in eenvoud en gewilligheid gaan geven

voor ons en allen. Voer hen tot de sfeer,
 waar de rijpe wijsgeer uit groot Athene
 troost de discipelen, die om zijn heengaan weenen.

XI

Wij bidden U niet om een nieuwe aarde,
 een nieuwen hemel; wij weten te goed:
 Gij schenkt ze daaglijks uit Uw overvloed
 aan het gave gemoed, het onbezwaarde

des kinds, het oop'ne voor ontvangenis.
 Maar ons gemoed is toegeschroeid door kommer;
 Uw straal glijdt er langs af, en aan Uw lommer
 komt het niet toe, eer dat het avond is.

Wij bidden enkel U om kracht en licht,
 dat w' in der gesternten rijzen en dalen
 't geheim ontraads'len van Uw aangezicht,

Uwen wil luisterrijk zien zegepralen
 in zonde en dood ook en het evenwicht,
 't verbrokene, hersteld tusschen de schalen.

XII

Zoo klein en nietig wordt het aardsch gebeuren,
 wanneer het Kosmische tot ons inkeert,
 één oogenblik verzonkenheid verteert
 de haat, d' ontzettingen, 't hartwringend treuren

en vreugdes licht ontbloeit op ons gelaat.
 Wij hebben deel aan het Oneindig Wezen.
 Wij rijzen omhoog: nu zijn wij ontzezen
 aan tijd en ruimte tot een nieuwen staat.

Vervoering... Weent daar een kind in de straten
 hulploos? Is 't een lam, dat wij hooren blaten?
 Waarom brandt er geen licht, ginds op het plein
 bij 't water? Wat hoor ik?... Wij ploffen neder:
 smart, angst en schuld, zij bedrukken ons weder,
 en lief is ons de menschelijke pijn.

XIII

Vader, help ons den weg naar U te vinden:
 het is alles zoo moeilijk, zoo verward,
 felle flitsen verschrikken en verblinden,
 de twijfel pijnigt... Dan wordt alles zwart.

Het booze breidt zich uit aan alle zijden;
 de schuld groeit alle oogenblikken aan:
 een monsterlijk gezwel. Ieder belijden
 noemen zij misdaad, straffen elk weerstaan

met wreede straf. Heer, help ons op te geven
 de kleine vrees voor aardsche veiligheid,
 het laf verlangen naar behaaglijk leven;

maak voor de beproeving ons hart bereid,
 niet wachtend op het groote oogenblik,
 maar overwinnend nù het laffe ik.

September-November 1941

Boven den tijd

Bede

Prachtige, grootmachtige
wind, die doorvóórt de eeuwigheid,
uw kind is mat,
het heeft iets van uw adem zeer van noode,
iets van de kracht, die bergen splijt
en boven de toppen uitvliegt van bergen,
- matheid kan tergen -
iets van wat schalt door bergbeken,
uitbreekt in jong blad.
Laat iets van dát,
een weinig maar, naar uw kind leken:
het staat bereid.

Mei 1935

Belijdenis

Gedacht voor samenzang

Anders in veel trachten, streve'; in 't
diepste eensgezind;
laat de worde' in tastend beven,
brekend uit het binnenst leven,
zeggen wat ons bindt.

O, de wereld, o de menschheid!
't Willen vliegt háár toe;
strijden wil het hart, wil werken;
leven brengen, waar zijn zerken...
Maar de hand wordt moe,

mat het hart; in waangestalten
bijt 't verstand zich vast;
het volbrachte viel in scherven,
wie zich dacht rechtmaatge erve,
doolt weer, vreemde gast.

In verduistring, in omnachting,
wordt het hart bereid.
Hoe bezweken sterke beugen!
Is die eeuwge drang dan leugen
naar gerechtigheid?

Rust het hoogste menschlijk streven,
in een leege waan?
Grijnst uit eeuwge eeuwigheden
enkel geestloos toeval, wreede
zinloosheid ons aan?

Hard de dagen, wrang de nachten...
Ziet: zoo smelt de wand,
die 't hart uit zijn hoogmoed bouwde
en zijn huiverende koude
streelt een warme hand.

't Leert: de drang, die het doet beven
is geen leugenwaan;
Gij hebt hem in 't hart geschreven:
vuurschrift, dat bestuurt ons leven
en der sterren baan.

Allen mochten wij ervaren
glimp van Uwe kracht;
zij doet de gebrokenheden
schiete' aan één, kristal van vrede,
waar Uw gloed door lacht.

Ghandi

I

Ik leef met hem iederen dag van den morgen
 Tot s'avonds, ga zijn doen en denken na
 En geniet van zijn heldere fonkeling,
 Het zien groeie' aldoor zijn schoone zorge-
 loosheid en te denke' in de schemering
 Aan zijner liefde stralende genâ.

Zooals een waterstraal van hooge bergen
 Komt neergesiepeld door de barre rots
 Om in de dalen mensch en dier te laven,
 Zoo zal de omgang met dezen man Gods
 Het schip der ziel voeren naar goede haven
 Waar zij vergeet der wereld smart en tergen.

Eenheid van liefde en waarheid, het mysterie
 Waarin Gods wezen zich ons openbaart,
 Hebt gij gezocht Mahatma en gevonden.
 Uw licht is met het groote licht verbonden
 En dit is het wat U maakt tot een ster die
 Straalt in den nacht over de duistere aard
 En ons brengt vrede.

II

Christus schijnt mij somtijds te ver, te hoog
 Dan dat onze verlangende armen
 Den zoom kunnen bereiken van zijn kleed.
 Gods Majesteit spiegelt zijn oog,
 Gods adem was het, die zijn hart bevloog
 En niet menscheijk maar godlijk leed
 Heeft hij geleden.
 Christus schijnt somtijds mij zoo ver en hoog.

Onze groote broeder wil Christus wezen.
 Hij is het ook, hij buigt zich tot ons neder
 En heft ons op uit aarde en slijk.
 Hoe rustig is zijn steun, hoe mild en teeder
 Zijn blik als hij in ons hart heeft gelezen
 Verlangen naar Gods Koninkrijk.

Uitstraling van God zelf is hij,
 Verschijning van het goddelijke wezen
 Naar d' aarde in deernis oneindig gekeerd.
 Maar in Ghandi komt de mensch opgerezen
 Uit zonde en zwakheid, hij is mensch als wij
 Al heeft in hem de groote vlam der waarheid
 Alle zonde en zwakheid verteerd.

Hij spreekt tot ons: 'Mijn broeder, zie ik was
 Als gij, hoeveel jaren heb ik gestreden
 Eer ik mijn zwakheid overwinnen mocht.
 Mijn wezen was een troebel glas,
 Krachteloos vielen vaak neer mijn gebeden
 Als ik tot God omhoog te wicken zocht
 En bad om vrede.

Ten leste vond ik Hem. Deemoedig zijn,
 Onbuigzaam als een rots tegen het kwade
 Maar vallend de waarheid te voet
 En volgend haar ook op de steilste paden,
 Bedwingen het oproerig bloed,
 Zich hulle' in der kuischheid reine gewaden.
 Dat heelt het branden van de levenspijn
 En brengt ons vrede.

III De Gevangene

Naar Gandhi in zijn autobiographie

Vuil, hongrig, zwak van lichaam en van geest
 Schijnbaar verlaten van God en de menschen,
 Met twee mannen in de cel, elk een beest:
 Zal hij ze vreezen? Of in toorn verwenschen?

Mahatma gij hebt dicht bij God geleefd,
 Uw oogen twee heldere sterren waren;
 En zijt ge nu vervaard? Uw lichaam beeft
 Van angst voor hun ontuchtige gebaren.

De nacht is lang, lang is de donkere nacht
 Maar in 't gebed voelt zijn ziel zich ontvouwen
 Haar vleugels. Met het oude Godsvertrouwen
 Wacht hij; een engel houdt ook hier de wacht.

Niets kan hem deren; niet in nauwe cel
 Vertoeft zijn geest, maar in de eigen woning
 En aan de voeten van den grooten Koning
 Drinkt kracht hij uit kristalheldere wel.

IV

Ik ben niet waardig over u te schrijven
 Ghandi: te driftig kookt nog vaak mijn bloed.
 In den geest heb ik u zoo vaak ontmoet,
 Maar in 't lichaam kan ik niet bij U blijven.

Waarachtig zijn, voor allen mild en goed,
 Welgezind jegens alle creaturen,
 Zonder bitterheid onrecht te verduren,
 Den dood zien nad'ren rustig welgemoed.

Misschien valt het lichter zijn bloed te geven
 Wanneer de plicht van 't offer voor ons staat
 Groots en geweldig met een streng gebaar
 En van 't bestaan de muren trille' en beven,
 Dan dag aan dag in het gewone leven
 Te handlen naar uw voorbeeld en uw raad.

1944

V

Een altijd klare spiegel, welks bewogen
 Deining zijn diepste gronden voelt beroerd;
 Een hart door ieder onrecht fel ontroerd,
 Overvloeiend altijd van mededoogen.

Dat zijt ge Ghandi. De blik van uwe ooge' en
 Uw zachte stem heeft millioenen ontroerd.
 Millioenen voelden hun gemoed bevlogen
 Door heilig willen die gij hebt gevoerd

Veilig door 's levens donkre wildernissen.
 Gij waart een Mozes voor uw smachtend volk,
 Feilbaar ook gij, maar mocht g' u ook vergissen
 Toch bleef g' altijd van hooger wil de tolk.

Versterk ons met de kracht van uwe lenden
 Gij die willig het leed der menschheid draagt;
 Help ons voeren den strijd tegen d' ellende
 Die verstikt alles wat aan God behaagt.

Mei 1933

VI

Een gouden draad van heilgen en profeten
 Loopt door het weefsel van de menschheid heen,
 Boedha, Laotse, Jesaja, Christus heeten z' en
 Hadden ze nooit geleefd, van ons niet een

Voor wie zij leefde' en zijn gestorven,
 Gravend de treden in den harden steen
 Met handen wreed gewond en diep gekorven,
 Zou zijn wat hij nu worden kan. Alléén

In hunne grootheid zijn z' allen den zegen
 Vooruitgesneld, bereikten niet het doel
 Dat heerlijk straalt aan eind der wegen
 En torent boven het verward gewoel.

Baken in zee, lamp in de duistere schacht,
 Mahatma, red ons uit den wereldnacht.

1944

Mahatma Gandhi

In een wereld van moord en logen
blijft hij gepantserd met der waarheid schild
en 't eenig wapen, dat in zijn handen trilt
is de speer van goddelijk mededoogen.

Hij weet, dat geen geweldenaar kan vangen
geestlijke kracht: al grijpt hij duizendmaal,
hoven zijn schennende hand blijft dansen
trillend lichtgespeel van de zonnestraal.

In enge cel ziet Mahatma de muren
zich openen naar Gods oneindigheid
en het bewustzijn van de aardsche uren
vervloeit in het gevoel der eeuwigheid.

De hemel gloeit, de loop is haast volbracht,
de sterrengaarde werpt haar bloesems open,
duizenden die hadden verleerd te hopen,
staan opgericht in geestelijke kracht.

Voorjaar 1941

De gouden poort

I

Onder de Gouden Poort stond Anna; wachtte
 Joachim uren lang. Het wachten viel haar zoet
 maar toen hij opdaagde, was 't of de krachten
 gingen begeven haar: zoo vol schoot haar gemoed
 met heugenis van al die bittre nachten,
 heel die teruggedrongen tranenvloed.
 In zijn armen ving hij haar op: hoe goed
 was 't aan zijn borst te rusten! - Heilige gedachten
 trilden als blauwe sterren in haar brein.
 Hun oogen hadden elkaar al gevonden
 in vragende verrukking 'kàn het zijn?'
 Toen bracht een Engel tot elkaar
 in een teedere kus hun zuivre monden
 en beide wisten: 'het is wáár, 't is wáár.'

II

Gezegende Engel des Heeren -
 ik bid u, neig zóó uw hemelsch aangezicht
 tot ons, die van 't aardsch voelen en begeeren
 pogen in lijn en kleur, in woordgedicht
 en klankenspel, te maken beelden. Dicht
 blijft ons oor voor wat uit hoogere sferen
 aanzweeft, tenzij uw gena ons wil leeren
 ons òp te heffen naar het hemelsch licht.
 Voer naar de Gouden Poort gij onze voeten;
 laat ons hunkrend hart dáár zien naderkomen
 gestalten op ons wezen afgestemd;
 verstoflijk in vruchtbaren kus de droomen
 tot wat de uren vult met blanke stoeten
 en de woeste vaart van de driften remt.

Maria, Vorstin vol genade

Maria, Vorstin vol genade
 en Moeder-van-smarten groot,
 onder uw blauwe hemelgewaden
 bloedt uw hart stil-aan dood.
 Een heuvel rijst boven de landen:
 ge staat, wringt de teedere handen.

Als naglen de beendren doorboren
 van uw' zoon, dien in 't zalig uur
 ge baardet, toen engelenkoren
 heil kondden van eeuwigen duur,
 dan voelt ge de wonden branden,
 waar die heuvel rijst boven de landen.

Ge zijt ineengezegen
 onder de schaduw van 't Kruis;
 uw lippen zachtjes bewegen,
 uw hart ligt gestampt tot gruis,
 waar dat Kruis rijst boven de lande' en
 doorboort met zijn armen de wanden.

Uw lippen kunnen niet spreken,
 uw hart spreekt in deemoed het woord,
 dat Elisabeth eens heeft gehoord,
 toen blijheid stroomde uit u in beken:
 'Dienstmaagd van den Heer wil ik wezen.'
 Aan dit Kruis zal de kranke wereld genezen.

O Moeder Gods, ontzaglijk gebeuren
 voltrekt zich in Gods Eeuwigheid;
 smarten als uw hart verscheuren
 maken het onze t' aanvaarden bereid.
 'O moge ook ik dienstmaagd des Heeren zijn,
 wasschen met mijn offer de wereld rein.'

Moeder, zie: wij liggen verslagen
aan den voet van het Kruis in bittere pijn;
helpt ons alle smarten te dragen
als wat komt van den Eeuw'ge gedragen wil zijn
Moeders, vouwt in deemoed uw handen.
Groot rijst het Kruis boven de landen.

Pinkstergeest

In het hoog vertrek zonbeschenen
 waar zij pleegden te vereenen,
 - zoo zegt het heilig verhaal,
 toefden zij, vol toekomstzorgen,
 geslagen van droefenis.
 Wel wisten zij Hem geborgen
 daar, waar heden als morgen
 een klank zonder inhoud is;
 aan het Wereldhart, dat geen tijden
 van opkomen kent noch verglijden,
 maar de pijn van leegte en gemis
 bleef in hen smartelijk knagen.

Toen is een wind neergedreven,
 met geweldig gedruisch
 vulden zijn bruisende zangen
 de ykam'ren en zuilegangen
 van het groote stille huis.
 En den bruisenden klanken ontsprongen
 vlammen, vurige tongen
 die het jagend hart en de longen
 vulden met Heiligen Geest.

Het was, als barstten de schalen
 die het zalig vertrouwen omsluiten;
 in honderd menschlijke talen
 drong de boodschap-van-heil naar buiten.
 Aldoor stroomden mensch-scharen binnen,
 luisterden opgetogen:
 hoe danste de vlam in de oogten!
 Van vreugd vergingen de zinnen.
 En de twaalven werden niet moede
 de heilsboodschap te verkonden,
 eenzelfde in honderd talen
 van het komend rijk van vrede.
 Uit de extatische monden

vlamde het woordenfeest;
 door de straten groot jubileeren
 weerklonk 'Dank Heer der Heeren
 voor Uw gave: den Heiligen Geest.'

O Pinkstergeest, geest uit den hooge,
 daal opnieuw op aarde neer,
 dat in honderd talen loven
 de volken den Eeuwige weer, -
 dat weer, door vlammentongen
 kome boodschap-van-heil aangezongen,
 voorsmaak van zaligheden,
 wil tot broederlijken vrede,
 daal op ons, daal in ons neer.

Daal op ons, Woorden die branden
 het dierlijke uit onze natuur,
 maak in ons haat te schande
 door het goddelijk liefdevuur. -
 Geef enklen de gave te spreken
 in een taal, zoo van mildheid doorzegen,
 tot verstarde-van-droefenis,
 dat zij als weldadigen regen
 voelen drupp'le' op hun hoofden den zegen
 die de vrucht der verschrikking is.

O Pinkstergeest, heil'ge, daal neder
 in dit gebroken geslacht;
 wij hebben zoo bitter van noode
 hemelsch erbarmen, hemelsche kracht.
 Wij leven in zóó donkren nacht.
 Straal tot ons uit, Licht van boven;
 bindt al die verwaaide schoven
 weer saam tot een sterke wacht.

Nieuwe geboorte

Alléén, laatste hand losgelaten,
voorbij de huizen, de straten,
te vallen; te vallen
voorbij mensen en volken
in de draaikolken
van het woordlooze -
waar de woordrozen
niet meer bloeien, beminnen,
omdat alle zinnen
zijn verstomd.

Alles gaat onder
in inktzwarte duisternis.
Benauwing, benauwenis...
Men zou willen schreeuwen
(had de stem niet begeven)
als 't wicht, dat der moeder ontvalt.
Is niet elke geboorte een wonder?
Het begin eener nieuwe gestalt'?

Zoo ook deze. Van heel ver,
vanachter de grenzen der eeuwen
kome' omhooggecirkeld twee meeuwen,
zilverblank, statig en groot.
Ergens, in het nachtgebied,
begint licht te sproeien,
wateren bloeien,
in een verte oopnen zich poorten:
de nieuwe geboorte
geschiedt - geschiedt:
het Eeuwige Wereldhart
klopt den boreling tegen, zeer zacht.

Terugkeer

De avond valt, de lucht is stil en klaar;
de peppels wuiven; d' oude wilgeboomen
staan met hun dikke pruik zachtjes te droomen.
Voor de koe is het nog te vroeg in 't jaar.

Nog leeft de oude hond, al werd hij doof
en mager en doet soms een beetje kleintjes,
zoo ving hij gisteren nog twee konijntjes
en lag op 't gras te kluiven aan zijn roof.

't Gaat naar den noen; de meeste vogels zwijgen,
maar niet de nachtegaal: luidkeels zingt hij
in het beminde boschje hier dichtbij
en even hoorde ik in de hooge twijgen

de wielewaal vragen 'hoe lang nog zeg?'
't Gras is gekeerd en ligt zoetjes te drogen,
in het omsluierd zonlicht groene togen
lokken; er hing wat waschgoed op de heg,

maar 't is nu droog, 't Ademt al d' oude vrede,
den ouden toover; innig, diep vertrouwd,
de rust, zij is hier niet op zand gebouwd,
maar kwam van zelve in het hart gegleden,

waar niet de vraag, die altijd weer oprijst
'Hoe lang nog?' Neen, het hart kan niet vergeten,
het wil ook niet: liever de felle beten
van meegevoel, dan dat het gansch verijst.

Pijn om de millioenen menschgenooten
die besprong een verschrikkelijke dood,
die moesten aanzien hoe de muren rood
verfde 't bloed hunner makkers; hoeveel grooten

van hart, die zijn in eenzaamheid gestorven:
aan hun doodsbed waakte geen vrouw, geen vriend
eenzaam zijn hun zielen heengezworven
over de grens, waar 't wijde land begint

der Eeuwigheid. Pijn ook om de landouwen
verarmd, geschonden, en ach, brandend zeer
om de bosschen die hieven in het blauwe
hun donkre stamme' en ze niet heffen meer.

Ja; herrijzen zullen zij eenmaal:
reeds steken kleine plantjes in de aarde;
maar zullen laat'ren ook hun levenswaarde
voele' en als wij verstaan de melodieuze taal

die hen doorruischt? Zal niet opnieuw ontwaken
in menschen de wilde begeerlijkheid
die andren neerslaat en zichzelf kastijdt?
Of over menschheid milde wijsheid waken?

Vanmorgen is de lieflijkheid geweken;
een harde wind stak uit het westen op,
de wolkenvloot jaagt door het ruime sop;
de kruinen zingen krachtig en vermeten.

De vrede, hij is enkel nog een droom,
voor enkele begenadigde uren,
maar lang kan hij in ons hart niet duren
zoolang voortdrijft als op een woesten stroom

een schip, dat heeft verloren roer en masten,
de menschheid. Wij herdenken weer den dag
dat de zachtste mensch die d' aarde ooit zag
aan 't aardsche ontogen werd en de verraste

jongeren achterliet, bedroefde schaar.
En tot Hij keert, te wonen in ons midden,
zal menschheid tevergeefs om vrede bidde' en
zwalken, dat schip gelijk, in doodsgevaar.

Hemelvaartsdag 1943

Avond

't Kinderplaat der volle maan, een wonder
van zilvren glans, die de luchten doorlacht,
drijft aan in 't westen, terwijl nog de onder
zinkende zon met schitter-kleurenpracht

van vermillioen en rozerood, der aarde
toezingt vervoerend afscheidslied.
O Schoonheid, die altijd voor 't eerste ziet
elk levend hart, door niets geëvenaarde...

Het zijn de droomen Gods, die zoo verkonden
den oneindigen rijkdom van Zijnen geest;
zij worden tot een teeken ons gezonden
dat ergens in het grenzeloos heelal
Englen inhalen met triomfgeschal
een ziel, die viert haar hoog verlossingsfeest.

1943

Herfst op het land

De zomerbosschen zijn sinds lang verstomd;
men hoort nergens meer vogelmorgenzangen,
de stilte valt, die duurt nu heel den langen
winter, tot lente over de bergen komt.

De laatste zwaluw heeft haar nest verlaten,
de laatste hommelmotierf in 't hart der bloem,
uit geen der volle korven stijgt gezoem:
de bijen slapen, gebed bij hun raten.

De woudduif wekte het verinnigd smachten
nog in de harten op tot kort geleên;
nu zwijgt ook zij: zijn wij geheel alleen
door stille dagen en stillere nachten?

Neen: soms hoor ik een specht nog schat'ren luid,
dapper uitdagend; hij weet van geen wijken:
wie moog' vertrekken en wie moog' bezwijken,
hij blijft warm in zijn hol, vol zomerbuit.

En tegen d' avond klinkt over de velden
de roep der kauwen door de schoongewasschen lucht,
voorbij stormen die zwart gerokte helden,
hun strijdkreet voor den nacht is 't laatst gerucht.

De zomer is gedaan: voorbij, vervlogen,
met al zijn zoet gekweel en lieflijkheid,
die scheen voor onze begoochelde oogen
te zullen duren eindloos langen tijd.

Hebt gij genoten van zijn milde gaven
met dankbaar hart? De schoonheid der natuur
gretig gezogen, om u mee te laven,
als ge zult zitten bij uw wintervuur?

Wart ge dankbaar den Schenker aller dingen?
Hebt ge Hem dagelijks herdacht,
als Hij ons allen met Zijn zegeningen
gaf voor het smartelijke levenskracht,

niet vroeg, wie zijn de slechten, wie de goeden,
maar zond omlaag de helle zonnestraal,
de bloemen geuren deed, de vogels broeden,
de leeuwrik stijgen in de wereldzaal?

Hebt ge ook andren, waar ge kondt, doen deelen
in wat aan vreugde vloeide uit tot u,
als uw dag zonnig was en uw nacht luw,
dacht ge dan, wat die waren voor zoovelen?

Wart gij de gaven waardiger dan zij?
Voelden zij niet hetzelfde zielsverlangen?
Herinnering zingt om u haar gezangen
zoo zacht: gij ziet den tuin, het bosch, de wei,

waarin het stille koebeest staat te grazen,
gij drentelt in den ouden boomgaard rond,
plukt roode rozen, schikt ze in de vazen,
maar wie giet balsem in hun levenswond?

Wat geeft den velen kracht, wier zomerdagen
vergingen in een half-ontredderd huis,
die hulploos achter kerkmuren lagen?
Waar zijn de rozen, bloeiend aan hun kruis?

O, dat God hun moog schenken Zijnen vrede!
Dat Hij doe druppelen in hun gemoed
de troost, die meer dan aardse heerlijkheden
het hongrig menschenhart met vreugde voedt.

De loop is bijna volbracht

I

De loop is bijna volbracht,
 De haven komt eindelijk in zicht,
 Licht valt nog over mijn pad,
 Maar het is avondlicht,
 Koel, kleurloos en grijs.
 Bijna is uitgezongen
 De op en neer golvende wijs
 Met haar krachtige modulaties
 Van extatische vreugde en pijn;
 Nu moet zij leeren met gratie
 Gedempt-weemoedig te zijn -
 Zoo als men hoort in de bergen
 Versterven een verre fluit,
 Zoo bloeien de klanken en verwen
 Van het hart nu gaandeweg uit.
 Maar nog altijd kan het niet zwijgen,
 Zoo min als geheel zwijgt de wind,
 Als tusschen de takken en twijgen
 De avondsterre te stijgen
 Aan den klaren hemel begint,
 Of als gansch zwijgt het ruischen der golven
 Als de ebbe haar laagste punt
 Bereikt heeft en straks weder wint
 De stijgende vloed en de branding
 De golve', in de diepte bedolven,
 Opstuwt, rumoerig en blind.

In het rijk, waar ik intrad als kind
 En waar straks, naar ik hoop, de Maaier
 Mij rustig gelaten vindt,
 Wil ik nog even verwijlen
 Om uit het stervende licht
 De kruidige en zoete geuren
 En de verflauwende kleuren
 Te verweve' in een laatste gedicht.

II

Voor het laatst wil ik uw schoonheden bezingen,
 Zichtbre wereld, en Hem, die in de harten woont,
 Dat wat tusschen ons leeft aan stoffelijke dingen
 En wat hoog boven 't aardsche leven troont.
 De zandwoestijnen wil 'k nog eens doorkruisen,
 Sturen mijn boot naar de woelige zee,
 Der arme weduw ootmoedige bête
 En der gelukkigen gezang beluistren.
 De kinderstemmen wil ik hooren schaatren,
 De winden zachtjes aan het oeverriet
 Verhalen van verre landen toefluistren,
 In de bergspleet de bergbeek hooren klaatren,
 En den donder van de groote wat'ren -
 Als regen velde' en bosschen overgiet
 Met donkre sluiers, eerst nog half doorzichtig,
 Maar die al spoedig worden zwart satijn,
 'k Wil mij voelen aan elke schuld medeplichtig
 En met iederen last beladen zijn.
 O, mocht ik daartoe nog de krachten vinde' en
 Ook nog inademen den geur der linden, -
 Hoe dankbaar en gelukkig zou ik zijn.

III

Zoo hebben wij 't geleerd: 'in d'aanvang was het woord',
 Wij namen 't aan, maar of wij het begrepen?
 Toen kwam een denker, die het heeft geslepen
 Tusschen zijn hande' en met zijn blik doorboord.
 Een nieuw geluid deed hij de menschheid hooren:
 'In d' aanvang was de daad'... Hoe klonk dat kloek!
 De jongen en sterken lieten zich bekoren,
 Wierpen weg vol verachting pen en boek.
 Hij opende de wijde horizonnen,
 Tooverde uit zilte golven vruchtbaar land,
 Reeds wilden enklen grijpen naar de zon en

Bouwe' in de berge' of op het vlakke strand
 Machines, om te zetten zijne krachten
 In warmte, in beweging; energie
 Te hale' uit oneindige bronnen die
 Zullen bestaan millioenen jare' en nachten.
 Een nieuwe aera zou op aard beginnen,
 Voorbij zijn armoe, gezwoeg en nood,
 Hijsch nu de vreugdevlag op alle tinnen,
 Menschheid, eindelijk daagt uw morgenrood.
 Schoon was de droom, stoutmoedig en vermetel,
 Schoon was de droom, maar ach, de werkelijkheid
 Zwart als de nacht, vol wrange bitterheid,
 Geheel de wereld werd een heksenketel.
 De aarde sidderde en in haar wand
 Vielen millioenen trechtervormge gaten,
 Alle Furiën schenen losgelaten;
 Slechts enklen hielde' in dappre oprechtheid stand.
 Verwoest de schoone werken van 't verleden,
 Millioenen snikkend in rampzaligheid,
 Verwilderd het gemoed, verruwd de zeden,
 Herodes heerschte in zijn grimmigheid.
 De kindermoord, nu niet één dag bedreven,
 Maar veel duizenden dagen achtereen,
 Het arme moederhart verkeerd tot steen,
 Ongetelden in den dood gedreven.
 En voor 't innerlijk oog geschreven
 Staat daar 'in d' aanvang was het woord',
 Wij peinzen, denken te begrijpen even,
 Maar ach, dan is weer alles weggedreven
 En wij staan angstig voor de dichte poort.

Dit eene weten wij en aan dit één
 Houden we ons vast in de duistere uren:
 Er is een Woord, dat eeuwiglijk zal duren,
 En wie 't verstaat, die is niet meer alleen.

IV

In 't kleine kamertje zit zij te lezen
 De liefste brieven uit een ver verleên,
 De stilte bouwt zijn wallen om haar heen,
 Maar niet als eertijds verzinkt in zijn wezen

Zij ongestoord. Luister: daar is het weer,
 Naderend snel, het onheilspellend grommen,
 Afweergeschut, de doffe knal van bommen
 Verweg; waar strijken zij vannacht weer neer

De onheilsvogels met hun gruwelvracht?
 Hoeveel vrouwe' en kinderen gaan zij vermoorden?
 Stilte, goddank. Zij leest de lieve woorden,
 Rondom haar bouwt opnieuw een wal de nacht.

De vrouwe' en kindren stroomen naar de hollen,
 Die in de aarde diep hun doodsangst groef,
 't Jongste op den arm, dat haar kopje begroef
 Aan moeders borst, de anderen, verscholen

Onder haar rokken. Door de nauwe poort
 Wringt zich hun stroom, laat op het stroo zich neder
 In doffe kelderlucht. Zullen z' ooit weder
 Het daglicht zien?... Een zucht en zij leest voort.

Zij ziet in zich de zilvre' en gouden draden,
 Die liefde zooveel jaren om haar spon,
 En denkt, hoe al die heerlijkheid begon,
 Haar ziel dankt woordeloos voor de genade.

Begon en niet begon, want zeker loopen
 Die draden lang voor de aardsche geboort,
 Men hoeft ze enkel opnieuw vast te knoopen,
 Zij duren tot in eeuwigheden voort.

En daarom is er geen waarachtig scheiden
 Van hen, die men heel innig heeft bemind,
 Zij zijn geregen aan hetzelfde lint,
 Zij zullen eens weer in elkander glijden.

Maar is dit noodig? Leeft niet hart aan hart
 Reeds nu, onbreekbaar aan elkaar geklonken,
 Al voelen niet altijd we 't, te verzonken
 In tijdelijke dingen? Doch bestard

Blijft onze hemel door dezelfde sterren,
 Dezelfde zon zet onzen geest in gloed,
 En in d' essentie, die ons wezen voedt,
 Weten wij: 't wedervinden is niet verre.

V

*'Qu'as-tu fait, toi que voilà,
 Qu'as-tu fait de ta jeunesse?'*

'Wat hebt, o wat hebt ge met uw jeugd gedaan?'
 Kloeg d' oude dichter in de hospitalen,
 'Gij, waar een snik van wordt elk ademhalen,
 Zeg me, wat hebt met uw jeugd gij gedaan?

Tot een menschelijk wrak zijt ge verworden.
 Klaar is de lucht boven 't dak en blauw.
 O, dat het zacht gelaat van eene vrouw
 Boog tot mij over, hare ziel verhoorde

D' onuitgesproken bede en mij kuste.'
 Hij sluit d' oogen, sluimert, vergeet zijn leed.
 'Mijnheer.' 'Wat is er? Ik kon juist wat rusten,
 Droomde zoo mooi.' In haar zwarte kleed

Staat 't nonnetje voor hem met medicijnen.
 't Is tijd, mijnheer', schenkt het glaasje vol.
 In 't bleek gezicht groeven edele lijnen
 Liefde tot God en den naaste, die zwol

In haar hart, misschien ook, nimmer verraden,
 Een andre liefde uit verzonken tijd.
 Maria ontfermt zich in haar genade
 Over de worstlende ziel die lijdt.

‘Zuster’, ‘Mijnheer’, ‘ik wou graag van u weten
 Hoe laat het is.’ ‘Bijna elf uur, mijnheer.’
 ‘Zoo vroeg nog,’ hij zucht eens, verschuift met heete
 Hand iets aan 't dek en zinkt weer neer

Op 't kussen. Met een blik vol mededoogen
 Ziet de zuster hem aan: ‘Hebt ge veel pijn?’ Hem trof
 De zachte blik van die twee grijze oogen,
 ‘k Zal voor u bidden, mijnheer, in 't lof.’

Weg is zij. Stralend staat hoog in de luchten
 De middagzon, die rees boven het dak,
 De zaal is vol van verre stadsgeruchten,
 Een vogel piept, er wuift een groene tak.

Daar luidt de bel. Het laat ontbijt vangt aan
 Voor de zusters, die keerden van de wake.
 Weer voelt hij in zijn vleesch twee scherpe haken:
 ‘Wat hebt ge, o wat hebt ge met uw jeugd gedaan?’

VI

*‘Als ik uwen hemel aanzie, het werk uwer vingeren, de maan en de sterren
 die gij bereid hebt -’*

Ps. 8 : 4

De slaap werd ijler. Uit het droomenland
 Keerden de zinnen tot het aardsche leven,
 Er was hun geen herinnering gebleven
 Van het verblijf daarginds. Zich met de hand

Iets steunend, wendde zij naar 't raam zich om,
 O wonder: majestatisch aan den valen
 Hemel in diamanten gloed te pralen
 Stond Jupiter. Heel den lichtenden drom

Der sterren had zijn stralend vuur verslonden,
Hij scheen de Koning van het wijd heelal,
Tot wie de moeders in de barenstonde
Bidden, dat hij hun zoons beheerschen zal.

Hij maakt de dapperen, wijzen en sterken,
Die groeien uit één wortel recht omhoog,
Wier kracht hen zacht doet zijn, wier open oog
Vrijmoedig rondziet, als op arendsvlerken.

Zij stijgen, waar geen vogel nederstrijkt.
Hun lach is gul, beslist zijn hun gebaren,
O zoo geen helden op de aarde waren,
Hoe zou zij arm zijn aan de kracht die wijkt

Voor geen geweld, geen onrecht en de velen
Voorgaat, die ze bemoedigt, ze verbindt
Wijs als een grijsaard, rustig als een kind,
Dat op een grasperk speelt zijn liefste spelen.

Zòò zijn zij. Maar hùn spelen zijn het hooge
Streven der strevers naar waarheid en recht,
Zij voeren aan in ieder groot gevecht
Tegen de duisternis, de sleur, den logen.

Ik leefde veertig jaren, vast verbonden
Met zulk een koningsmensch, zijn stage gloed
Straald' uit tot mij, zijn kracht schraagde mijn voet'
Zijn zachte hand wiesch en verbond mijn wonden.

Samen beklommen wij de steile bergen,
Waagden ons samen aan des afgronds rand;
Zoolang de hand vast rustte in trouwe hand,
Was er geen eenzaamheid, die ons kon tergen.

En daarom volgen nu mijn oude oogen,
O Jupiter, verrukt uw diamanten gloed;
Ik zie uw stralen aan des hemels bogen
En 't is, als zendt mij iedere straal zijn groet.

VII

‘De boomen wachten in het laat seizoen,’
 Zoo zong de dichter eens, ‘nabijen winter,’
 En de boer in zijn argeloosheid, vindt er
 Een beeldspraak in voor 't eigen daaglijksch doen.

‘De boomen bidden,’ zegt hij, als doodstille dagen
 Voorafgaan aan het wild en ruw gebaar,
 Waarmee November in onstuimige vlagen
 Als een driftig man in een groot gevaar,

Komt rukken aan de laatste gele blaren,
 Trekken de twijgen en de takken af,
 En verstrooien de wervelende scharen,
 Die lichter zijn dan 't lichtste kaf.

De boomen bidden niet, noch ook zij wachten,
 De boomen werken in het laat seizoen:
 Het zijn geen dooden in hun stille zerken
 Als najaarsstormen door de bosschen woên,

Maar levenden. Een onzichtbaar gebeuren
 Voltrekt zich in de stamme', in tak en blad,
 Aleer een vlaag ze neerwerpt op het pad,
 Tooien zij zich met schitterende kleuren.

Het lijkt, of vlamme' in de braamtakken spelen,
 De beuken gloeien in het warmste bruin
 En de kastanjes make' een wondertuin
 Van licht, dalend uit blad'ren, groote, gele,

Gelijkend de vijf vingers van een hand.
 In al wat leeft: de knoestige oude eiken,
 De fijne abeelen met hun zilvren rand,
 Die deed sinds lang de ruwe wind bezwijken,
 Het ned'rig gras, door zomerzon verbrand,
 De bloem die sterft, den stengel die verdort,
 Voltrekt zich een onzichtbaar, stil gebeuren,
 Als in den mensch, wanneer hij ouder wordt.

De jonge kracht vergaat, de frissche kleuren
 Krijgen een koortsgloed, en wat schijnt te wezen
 Het bloeiend leven, is nadrende dood.
 Zooals het heerlijk vlamvend avondrood
 Voorafgaat aan zonsondergang voor deze
 Helft van den donkren wereldkloot.

't Is de inwikkeling, waartoe natuur
 Voert na den groei en uitbloei van het leven:
 Hoe menig schoon verhaal is ons gebleven
 Van wat stond vòòr den mensch, een onbeklimbre muur

Elk jaar opnieuw, waarvan hij altijd vreesde,
 Dat hij hem niet opnieuw beklimmen zou,
 Vreesde de duisternis, den nacht, de kou,
 Zich voelend als een voor altijd verweesde.

Hoeveel schoone treurzangen zijn gezongen
 Door den schoonen God, den jongen held,
 Dien machten uit het onderrijk besprongen
 En hebben verraderlijk neergeveld.

Dit is de droefheid van 't natuurlijk leven,
 Dat afsluit iedren bloei en ondergang,
 Het geeft ook aan den blijdsten morgenzang
 Een ondertoon van smart, die nooit verdreven

Kan worden. Maar in 't geestlijk rijk
 Daar deren niet de droeve schemeringen,
 Daar blijft men eeuwig halleluja zingen,
 Draagt iedre plant bloem en vrucht tegelijk.

VIII

De oude bosschen werden wreed geschonden,
 Veel hooge dennen zijn naar 't pad gesleept,
 Daar liggen ze, den stam in 't rond gestreept,
 Met strepen, die hun ouderdom verkonden.

Niet lang geleden is 't, dat rechtop stonden
 De hooge stammen, dicht aaneengerijd,
 Ruischend 'n droomerige majesteit,
 Nu is elk bosch vol gapingen en wonden.

Daar ligt een woudreus met zijn groene blaren:
 Vogels bouwden hun nesten vele jaren
 In 't dichte netwerk, dat hun schaduw bood.

Het duivelsch spel dat millioenen doodt,
 Steden tot puin schiet, - waarom zou het sparen
 Wat opkomt uit den donkren aardeschoot?

IX

Tusschen de bosschen liggen groote plekken
 Begroeid met bramendorens lichtgrijs zand,
 Op sommige daarvan kan m' aan den rand
 Nietige groene dennetjes ontdekken,
 Zooals een kind ze in zijn spelen plant.

Anderen wachten tot hun beurt zal komen,
 Wanneer de winter neerstrijkt over 't land
 En in hen wroet zorgvuldig menschenhand,
 Ze liggen in de najaarszon te droomen.

Zooveel millioene' over de gansche aarde,
 Vrouwen en kinderen, jongelingen, ouden,
 Gingen ten onder door het ruw geweld
 Van een macht, die niets heilig is, niets spaarde.

Wanneer zullen herrezen zijn de wouden?
 Hoe lang zal 't duren eer op d' ontlusterde aarde
 Het leven van de menschheid zich herstelt?

X

De kleine huizen liggen in de zon
 Te glinsteren tusschen de groene tuinen
 En weitjes; boven in de boomenkruinen
 Speelt een mild windje, of de zomer begon,

Maar koeler toch. In de diepe voren
 Ontving de aarde reeds het goede zaad,
 Dat in 't verborgne zal worden herboren
 Tot d' oogst, die mensch en dier weer voeden gaat.

Maar nu nog niet. Nu komt het lange rusten
 Voor boom en struik; de ebbing van het sap,
 Nu trekt de levenskracht zich stap voor stap
 Al meer terug van alle levenskusten

En komt de schijndood, 't sterven van het licht,
 De stormen, die hun reinigende taak verrichten,
 De sneeuw, de ijzel, die 't leven ontwrachten,
 Hoe weerloos stond de mensch, armzalig wicht

Eens tegen 't wilde, los-gebroken woeden!
 Uitbundig was zijn vreugde, als de goede
 Krachten weer wonnen en de zonnestraal
 Werd warm en goud van krachteloos en vaal.

Hij riep het kleine kruid weer boven d' aarde,
 De angst trok af, d' aloude vrees verdween,
 't Was, of aldoor onzichtbre wezens paarden,
 Wanneer de maan over de landen scheen.

Bacchantisch klonk het uitgelaten schaatren
 Der faunen door het jongbebladerd woud,
 De wereld scheen uit vreugd en licht gebouwd,
 En altijd bleef nog over bij ons laatren

Iets van die uitgelaten jubelsfeer.
 Niet wortelloos staan wij, wij ook zijn erven,
 En wanneer naderkomt het groot versterven,
 Dan krijgen wij dien ouden angstdroom weer.

En o, wij voelen zelfs in deze dagen,
 Die nog vol zoete zomergeuren zijn,
 De oerangst weer in onze diepte knagen,
 Voele' in ons woelen d' eeuwge levensvragen

En ook de eeuwge levenspijn
 Van ondergang en dood, 't eeuwig gebeuren
 In alle sferen van 't heelal, de wet,
 Een grenssteen, onherroepelijk gezet
 Aan 't enkelleven, dat zich los moet scheuren
 Uit de omlijsting, waarin 't werd gezet.

XI

Aan 't einde van het donkre smalle pad
 Stond daar de maan boven de lage landen,
 Zij was nog niet volrond, haar lichte randen
 Leke' aan één kant een weinig afgeplat.

Hoe vredig lagen bosch en wei te droomen
 In haren milden zilverglans;
 De oude dagen schenen weergekomen,
 Toen zich wiegde in één levenscadans

Mijn ziel met zijne, en wij liepen samen
 Gearmd vaak langs het donkre lichte pad,
 Elkaar toefluisterende zachte namen
 En elke dag in goudglans scheen gevat.

Nu zijn die blijde dagen lang verzonken,
 Al schijnt het somtijds nog zoo kort geleên,
 Dat wij dezelfde horizonnen dronke' en
 Voeren over dezelfde zeeën.

En als herinnering ze doet herleven,
 Stralen z' in meer dan aardschen glans,
 Om hunne hoofden bloeit een krans
 En hun kleed is uit purperdraad geweven.

XII

De liefde spint haar witte en blauwe draden
 Tusschen ouders en kindren, man en vrouw.
 De vriendschap leeft en bloeit uit haar genade,
 Zij bekranst met rozemarijn den rouw.

Tevergeefs beukt met hooge golvenrijen
 De tijd haar hechte, vastgevoegde bouw,
 Van zijn tinnen wimpelt de vlag der trouw
 En machtloos zijn de jare' in haar contreien.

Haar diepe bronnen blijven ons verborgen,
 Haar hoogste toppe' onttrokken aan ons oog.

Zij kent geen blijvende verbolgheden,
 Bloeit op, bij 't minste liefs wat we haar deden;

Zij deelt met ons al onze aardsche zorge' en
 Verleent aan alles glans wat ons bewoog.

XIII

Wij togen op weg in den stillen morgen;
 De glansgedrenkte nevel was nog dicht,
 De dingen lagen half in hem verborgen,
 Maar toen we kwamen in het volle licht,

Aan 't einde van het bosch en haar gezicht
 De gouden zon hief uit omsluitingen,
 Blonk blauw de luchtzee zonder rimpelingen,
 Zuiver stonden de stammen opgericht.

Op het gele gras, langs de smalle paden
 Millioenen verwonderlijk fijne draden
 Fonkelend lagen in den zwaren dauw;

Soms valt een eikel niet ver van ons neder,
 Een kort geluidje; even krast een kauw
 Of vliegt een vogel op, dan heerscht de stilte weder.

XIV

't Ging naar den noen, toen w' uit de bosschen kwamen,
 In 't open veld over de kleine brug;
 Bewondrend zagen even we terug
 Naar een beuk in zijn vlamme gewaden.

Reeds lagen veld en wei volop te baden
 In warmen zonneschijn; 't laatste gewas,
 De voederbieten, bedauwd als het gras,
 Werd uitgerukt. Zwevende spinwebdraden

Kriebelde' ons neus en wang. Paarsbruin van kleur
 Bezoomde d' uitgebloeide hei het pad
 Aan beide kanten, waar nog kort te voren

Men de nijvere bijen zoemen hoorde
 En uit het ritselende eikenblad
 Van struik' en boom steeg kruidge najaarsgeur.

XV

Nu wordt verwoest in korten tijd
 Wat om te groeien behoeft vele jaren,
 En de bijl, die geen boomen meer wil sparen,
 Schendt de natuur in haar vermetelheid.
 En zoo het nog alleen de boomen waren,
 Het verlies zou te overbruggen zijn.
 Eens zullen opnieuw in den zonneschijn
 Gluren de dennenaalde' en eikenblaren.

Maar er bestaan andere heiligdommen,
 Rome, Palermo, Kiew, de Keulsche dom,
 De kathedralen, waarin menschheid heeft
 Belichaamd hare heiligste gedachten,
 Het hoogste streven van geslachten:
 Ook dat ging door duivelsch geweld verloren,
 Nimmer kan het worden herboren;
 Verarmd blijft zij, zoolang zij leeft.

XVI

Er zijn andre verliezen te beweenen;
 Hoeveel schoons werd verwoest in 't rijk
 Des geestes? Al zijn welgevoegde steenen
 Liggen dooreen, gebouw gelijk,

Dat een bom uit elkander sloeg;
 Niet meer dan puinhoopen zijn overend gebleven
 Van 't wel geordend menschlijk leven,
 Dat streefde naar duurzaam gevoeg.

Er werd geschreve' een poos met nieuwe stift;
 De jeugd werd niet meer overgelaten
 Aan haar eigen blinde levensdrift;

De rechter kreeg een menschlijker gezicht;
 Geen vrouwen zwierven meer 's nachts langs de straten,
 In 't duister leven viel een weinig licht.

XVII

Maar ach, het waren alles ijdele droomen:
 Wij zijn teruggeslagen - en hoe ver!
 Nooit was het leven dierlijker,
 Nooit heeft het Beest in ons zich zonder schroomen

Zoo uitgeleefd en het bruto geweld
 Zich zoo verlustigd in de martelingen
 Van weerlooze offers en wie 't best kan dwingen
 Geprezen als den grootsten held.

Is wat wij wonnen nu voorgoed verloren?
 Heeft Europa voor altijd afgedaan?
 Of zal het eenmaal worden weergeboren,
 Gereinigd en vernieuwd opstaan,
 Zal God venlosse' ons van den bloedgen waan
 En der gerechten gebeden verhooren?

XVIII

Wij voelden soms beschaamd: de zegeningen
 Vloeiden ons toe tusschen het groene hout,
 Als had het lot een wal om ons gebouwd,
 Waardoor het wereldleed niet heen kon dringen.

Vrienden schreven: 't leven is een zwart gat,
 Elk uur brengt bericht van nieuwe ellende,
 Men weet niet meer, tot wien men zich moet wenden
 Om hulp; de besten raken afgemat.

Elk gezin leeft in onrust om een kind,
 Een broer, een vader, heeft hetzij verloren
 Een dierbaar lid, of hunkert naar te hooren,
 Of het nog leeft en hoe het zich bevindt.

God, die het goede opwekt uit het slechte
 En zwaar vergif maakt tot een heilzaam kruid,
 Zal Hij aanvaarden 't offer der gerechten,
 Zal Hij verzachten de tranen der bruid,

Die den bruidegom ziet, hoe hij geslagen
 En weggevoerd wordt naar het verre land,
 Waarvan geen weerkeer is: zij wil niet klagen,
 Maar voelt, hoe hare kracht verzandt;

Zal Hij de tranen der moeders afwegen,
 Vloeiend niet enkel om het eigen kind,
 Maar ook om de kindren van wie verblind
 Door wanhoop zijn; - ze wegen tegen

Den gruwel, die nu de aard bevekt -
 En uit donkre wolken het licht doen breken,
 Zoo zacht en teeder als 't fluisterspreken,
 Waarmee een minnaar zijn geliefde wekt?

Ontdaan schrijven de vrienden ons: 'Vannacht
 Is die hier weggehaald, en die gestorven,
 Men meldt van één ons, hij had lang gezworven,
 Dat hij verdwenen is, nog onverwacht.'

En wij voelen beschaamd de zegeningen
 Van hier te wonen, waar de wereldkreet
 Slechts doordringt als het zacht gedempte zingen
 Ginds uit het klooster, vol weemoedig leed.

XIX

Een tak vermolmd, maar nog vol groene blaren,
 Zonnestralen, die spelen in het gras...
 Een val... een schreeuw... zij die getuigen waren
 Schrikken en een oud man loopt op een draf
 Om hulp. Hij lijkt haast te bezwijmen,
 Kreunt zacht, als doet een mensch in erge pijnen.
 ‘Mijn rug, mijn rug.’ ‘Wat voel je dan? O vlijmen
 de scheuten; er moet iets gebroken zijn.’

De oude keert terug, een jonge zuster
 Loopt voor hem uit; droogt den kreunende zacht
 Het klamme voorhoofd af. Godlof, dat Hij haar bracht
 Bij ons vandaag; wij voelen iets geruster.

Hij kan zich niet bewegen, niet verroeren
 Of gilt het uit... ‘Een ladder’ ‘Opgepast.
 Nu tillen.’ Een mensch is een zware last,
 Als hij daar ligt, hulpeloos. Zij vervoeren

Met vieren, stap voor stap, hem weer naar 't huis
 Dat hij verliet nog geen kwartier geleden
 Vroolijk, gezond van lijf en leden.
 En nu... ‘Gelukkig: wij zijn bijna thuis.’

Over de weide, waar de gele blaren
 Tooien het gras en dan langs een smal pad,
 Het is vlakbij, maar hij die neerligt, mat
 En bleek, verzucht: ‘Och dat wij er toch waren.’

‘Wij zijn er al.’ ‘Pas op: denk om den drempel.’
 Zij tillen hem op 't bed; hij lijkt verward.
 ‘Waar ben ik?’ Een der dragers denkt: ‘in den tempel
 zijt ge, arme, van de godin der smart.’

Buiten wimpelen door de najaarsboomen
 De zonnestralen en lispelt luwe wind;
 De aarde wiegt zich nog in gouden droomen,
 Vertrouwend dat de hemel haar bemint.

Maar onze dag verloor zijn krans van licht,
 Wij zien over de aarde een schaduw loopen,
 De afgrond van het leven viel weer open,
 Versomberd heeft zich zijn gezicht.

Voor de onzekerheid zijn wij geboren,
 Er is geen andre zekerheid dan God,
 Wel hem, die in de slagen van het lot
 Zijn groote stem altijd vermag te hooren.

XX

Zoo vredig en gerust ademt de aarde,
 Als doet een moegedarteld slapend kind.
 't Is het uur, eer de schemering begint;
 De boer denkt: 'nog één voor, eer ik mijn paard de

Strengen afneem.' De vrouw haalt een vracht rapen
 En brengt het koebeest naar den warmen stal.
 In 't Westen kleurt de hemel al:
 Nog een paar uur, dan gaat de wereld slapen.

En elke hoeve ligt voor zich alleen,
 Als een geheim, diep in 't gemoed begraven,
 En zuivre harten kunnen zich weer laven
 Aan stilte, strijkend zacht over ze heen.

Op 't pad komt men nog enkele fietsers tegen,
 Zij spoeden zich naar huis, want de nacht stijgt.
 'Goên avond...' Hier wordt nog niet stug gezwegen,
 Wie men ontmoet, een groet of hoofdknik krijgt.

Hier heerschen nog d' oudvaderlijke zeden,
 Van 't dunbevolkte platteland,
 Een ieder kent des anderen verleden
 En reikt in nood hem de helpende hand.

O, het zijn geen engelen, die hier leven,
 Zij babblen veel en spreken gaarne kwaad,
 Maar als de ziekte of de dood rondgaat,
 Dan zijn de booze krachten uitgedreven

En is de mensch den mensch waarlijk een vrind,
 Men komt om beurten bij den zieke waken
 En als het uur kwam van het groot ontslaken,
 Helpt m' afleggen het lijk van vader, vrouw of kind.

In de dagen, die nog vergaan, a leer
 't Wordt toevertrouwd aan de aarde, om weder
 Tot stof te worden, kome' in wind en weder
 De bureu bidden. Zij brengen een sfeer

Mede van vast vertrouwen en gelooven,
 Die helpt berusten de harten in rouw...
 'Goën avond...' 'k Schrik, kijk op: een jonge vrouw
 Kwam m' achterop. De hemellichten dooven;

Elke hoeve ligt voor zichzelf alleen
 Als een geheim, diep in 't gemoed begraven.
 Dieren en menschen komt de nacht weer laven
 Met rust en stilte in en om hen heen.

XXI

De stilte hangt rondom het kleine huis.
 In d' avond zit een oude vrouw te schrijven,
 Zij is alleen, weet dat zij het zal blijven
 En voelt den vrede van haar stille kluis.

Zij schrijft aan een liefhebbend dochterhart,
 Dat met het hare klopt op eene maat;
 Als zij vóór zich ziet het zielvol gelaat,
 Dan wordt haar hemel van binnen bestard.

Zij schrijft over menschen en over dingen;
 - Een vriend is ziek, twee andre gingen heen -
 En ook over kleine beslommeringen,
 Vertelt haar plannen, vraagt een boek te leen.

Daar is het weer, het breekt de duisternis
 En groeit, nadert snel, het vult de luchten,
 De maan gaat schuil, de hemelvlotten vluchten,
 De menschen luistren in ontsteltenis.

Het is, alsof de helsche legerscharen
 Zijn opgestegen tot een nieuwen strijd
 Tegen het oordeel der Voorzienigheid
 En Lucifer weer hen, die met hem waren

Aanvuurt. En aldoor wordt het ronken sterker.
 Het schijnt een eindloos lange tijd
 Sedert zij voelde in den stillen erker
 Den vrede van het hart, als 't zich verwijdt.

Een luide schok, een knal: de donkre ruiten
 Rinkinken: is een vliegtuig neergestort?
 Een roode gloed slaat op, bloedt uit, verdort...
 De helsche vaart gaat voort, is niet te stuiten.

Vier dooden liggen in het open veld,
 Verschroeid, verkoold; tusschen de gele rapen
 Zal morgen men de ledemate' oprapen
 Van jonge, flinke mannen - maar wie telt

Vier menschenlevens, waar miljoenen vallen?
 - De onheilsvogels met hun helsche vracht,
 Zij vliegen verder in den donkren nacht,
 Trekken in haast ontelbare getallen.

God helpe ginder al die weereeloozen,
 Die hooren nadren met een bonzend hart
 Het dreigend ronke' en vluchten of verstarde
 Van schrik, liggen als uitgebloeide rozen.

En helpe ook wie dit duivelsch werk verrichten,
 Zij weten niet, hoe ginder op het veld
 Verschroeid liggen vier jonge aangezichten,
 En misschien waant elk hunner zich een held.

Zij hoorden nooit het oude wijze woord:
 ‘Dien gij versloegt, o Mensch, die zijt gij zelve.’
 Zij leerden nooit in de diepe gewelven
 Naar die daar woont, den ‘ander’ delven,
 Zoo hebben zij met hem zichzelf vermoord.

XXII

Als een vlam, eer zij in elkander zinkt
 Nog eenmaal werpt omhoog vurige garve,
 Of als een kunstenaar, kort voor zijn sterven,
 Verrukt de laatste teug der schoonheid drinkt,

Zoo is natuur in deze najaarsdagen,
 Vol rijke weelde en vlamgelijke pracht.
 Het is of zij stervend ons tegenlacht
 En ons toeroept, niet te versagen.

‘Wij keeren weer,’ fluisteren de bladren allen,
 Als de wind ze bij duizenden doet vallen
 Geluidloos op het groen fluweelen mos.

De bloemen openen vóór het verwelken
 Nog eenmaal wijd hun amethysten kelken,
 ‘Wij keeren weder,’ zegt hun laatste blos.

O waarom is het menschelijke sterven
 Zoo wreed, zoo moeilijk en troosteloos vaak?
 Hoe zelde' is 't, dat een mensch, des levens werven
 Verlatend, spreken kan ‘Ik volbracht mijn taak.’

Hoe velen zien den stillen Maaier komen
Met angst en beven, onwillig te gaan,
Het denken aan wat bleef onafgedaan
Wordt geen oogenblik van hen afgenomen.

Als een vrouw, over 't naaiwerk heengebogen
Ver in den avond, eindelijk opstaat,
Met de hand wrijft langs de brandende oogen,
Zucht en met loomen stap naar bed toe gaat,
Zoo gaan zij levensmoede tot den dood,
Angstig voor 't onbekende dat hen wacht.
Hoe weinigen voelen, dat de stille nacht
Even schoon is als 't vlamvend avondrood.

En de dieren? Hebt gij nog nooit gevonden,
Lezer, een vogeltje in het diepst van 't woud,
D' oogjes gebroken, stijf en koud,
't Geronnen bloed rondom de hagelwonden,
En hebt ge niet gehoord, dat alle honden
Zoeken een plekje onder stoel of kast,
Te sterven zoo dat niemand ze verrast
En geen eeuwge natuurwet wordt geschonden?

Zoo rustig legt het zieke dier zich neder
Tot sterven, als het tot den slaap zich schikt,
Of het vertrouwt vroeg in den morgen
Te zulle' ontwaken, vroolijk en verkwikt.

O mochten wij hierin het dier gelijken,
Wij die zijn burgers van twee koninkrijken!

Wij, die ons beroemen op de rede,
En haar beschijnen zien des menschen pad,
Die weten, dat leven den dood omvat,
Waarom scheiden zoo zelden wij in vrede?

Omdat wij den band hebben losgescheurd,
Die met het Heelalleven ons verbond,
En de Eeuwge Stem niet willen hooren
Of niet verstaan, die Abraham verstond.
- Daarom hebben de gave wij verloren,
Te sterven, dankbaar voor wat God ons zond.

De laatste wake

De laatste aardsche wake
in den lauwen zomernacht
- twee soldaten houden de wacht -
voordat komt het groot ontslaken.
Buiten de sterrenpracht.

De laatste bittere uren. -
'Ik wist dit, ik heb het verwacht',
de lippen prevelen zacht.
Groot valle' op de grijze muren
de schaduwen van de wacht.

Brandt er licht in de cel bij de buren?
Donker en stil in den nacht
slapen rondom de landouwen.
Sterren seinen 'hebt vertrouwen,
God houdt nog altijd de wacht.'

Hij steunt het hoofd in de handen.
Op de kleine tafel ligt
de brief dien hij schreef, toegevouwen;
hij maakte zoo juist hem dicht.
Men ziet in meer cellen nu branden
door de ramen, een weinig licht.

Vóór hem, een schoon verhaal
ligt, onzichtbaar opengeslagen,
- voorgoed valt het boek straks dicht.
Hij ziet de voorbije dagen,
beluistert hun lieflijk verhaal...

Hij ziet zich zelf, veilig geborgen
in een ruime woning vol zon;
't was dáár, dat zij leven begon,
- hoe leeg is zoo'n cel en kaal -
Rijk aan vreugd' is zijn jeugd, vrij van zorgen;

Vader en moeder altijd
 klaarstaand voor de kindren, de beide
 zusse' en hij zelf. Zacht glijden
 de jaren der kindsheid voorbij

naar de academie-jaren.
 Het is of hij even glimlacht
 bij het denken aan zijn wilde haren;
 hoe lang geleën lijken die jaren...
 -Kucht daar een soldaat van de wacht? -

Daarna is het schoonste gekomen:
 in zijn leven kwam de vrouw,
 dapper is zij en trouw,
 doet nieuwe verschieten opdoemen...

- Zijn hart wordt aangedaan
 door een groot verlangen te leven...
 Toen d' aarde begon te beven
 wees God een taak hem aan;
 gaf die te vervullen hem kracht.
 Hij voelt met rustig vertrouwen
 't Was goed zoo.' Over de landouwen
 wordt al ijler de sluier der nacht.

Dan rijst de dag jong en puur. -

De schoten zijn gevallen.
 God helpe ons en hen allen
 in ons leven en stervensuur
 als de gouden sterren Vallen
 en afgelost wordt de wacht.

1943

Moeders van het leven

Er bestaat een oude legende
Somber als het avondrood
Als de wolken schijnen te jagen
Naar de gapende poort van den dood,

Van een Moeder met zeven zonen
Opgevoed in het strenge geloof
Aan de wet der oude profeten,
Voor elke andere blind en doof.

Antiochus, de wreede heerscher,
Eischte van iederen jood
Te aanbidden de valsche goden
Of te lijden een smaadlijken dood.

En de Moeder dier zeven zonen
Zat vòòr de gevangenispoort,
Terwijl in de folterkamer
Alle zeven werden verhoord.

De beul hoopte dat zij zou smeeke' om
Het leven van iederen zoon,
Maar zij liet zich niet verweeken,
Hen manend op plechtigen toon

Te gedenken Mozes' leeren,
Liever stervend den marteldood
Dan te dulden dat zou triumfeeren
Antiochus, die wreede despoot.

Voor den oudste had zij geen vreeze:
Zij wist: zijn standvastig gemoed
Zou onder geen foltring bezwijken,
Bereid te geven zijn bloed.

Toen zij maande met plechtige woorden
Hem te dragen de pijn en den hoon,
Klonk rustig zijn stem door de poort heen
'Moeder, ben ik niet Uw zoon?'

De tweede... 'O hart, bons niet zoo angstig,
 Ach, Achaiah is mijn zorgenkind.
 Schenk hem kracht, Heer, om dapper te sterven,
 Zijn aard is licht als de wind.'

Van achter de poort melodieuze
 Stem aanheft een geestelijk lied.
 'Moeder, God heeft mijn hart gepantserd,
 Ik voel de geeselslagen niet.'

Stilte... Dan het geluid van een worstling
 En een stem, diep als van een man:
 'Ik veracht, koning, Uw valsche goden',
 'God zegen je, mijn moedige Avilan.'

'Ik wist dat op jou ik kon bouwen,
 Nog even een vloedgolf van pijn
 En dan zult ge de heemlen aanschouwe' en
 Met je broeders vereenigd zijn.'

Nu hoort zij 't geknetter van vlammen.
 Daar bovenuit triomfantlijke stem:
 'In Gods glorie zal Israël herrijzen.'
 'Elia... niet vergeefs bouwde ik op hem.'

Nu is 't aan den vijfde te getuigen.
 'Zou ik verraden onze heilige wet?'
 Dan werpen de beulen zich op hem:
 Ook hij verscheurde de strik hem gezet.

De zesde: zij hoort suizen de zweepen.
 'Houd stand, houd stand, Gideon mijn zoon.'
 Van achter de poort komt gefluister,
 'Moeder, tot weerziens in de hemelsche woon.'

Nu ontsluiten zich d' ijzeren deuren,
 Zij ziet haar zonen, bloed overstroomd,
 En vóór haar staat, bleek als een doode,
 De jongste... 'O Moeder, had ik 't maar gedroomd.'

D' arme Moeder voelt zich bezwijmen,
 Maar fier blijft haar bleek gezicht:
 'Antiochus, eens zult ge Uw schanddaden boeten
 Voor den Koning, die alle koningen richt.'

Met een valsche lach ziet Antiochus
 De Moeder van zeven zonen aan.
 'O vrouw, 'k schenk Uw jongste het leven
 Zoo hij afzweert den dommen waan

En aanbidt Jupiter en de Goden
 Troonend op Olympus' sneeuwgebergt.'
 'Koning,' klinkt hooghartig het antwoord,
 'Gij hebt ons genoeg getergd.'

'Mijn Sirion, zijt bereid ge te treden
 Uwer broeders glorierijke baan?'
 'Moeder, wees zonder vreeze,
 Ik zal moedig den dood in gaan.'

De Moeder van zeven zonen
 Zag ze allen gebracht ter dood,
 Liever, dan dat één werd afvallig
 Aan Gods wetten. Sombor en groot

Staat geprent in Israëls historie,
 Het beeld dier heroïsche vrouw,
 Hoe ook beroofd en gehavend,
 Dragend in stoïschen rouw en

Moed'ger dan menige veldheer
 Die tegen een overmacht streed
 En viel op het veld-der-eere. -
 Maar, o Moeder, hoe ge ook leed,

Wat was Uw lijden, gemeten
 Bij dat der Moeders van nu,
 Wier zonen de foltering leden
 Van den hongerdood, ver van U.

En gij wist, hoe de honger hen sloopte en
 Maakte tot water hun bloed,
 Maar ge kondt hen nimmer bereiken,
 Enkel bidden: 'O Heer, geef hun moed

Voor wat morgen misschien hen kan treffen
 Door wie dorsten naar hun bloed.'
 Maar, Moeders-van-nu, wij bewond'ren
 Niet slechts Uw ontembaren moed

En Uw dapper verzet, maar veel meer nog
 Uw grootschen strijden tegen den dood,
 Gij, die bleekt Moeders-des-levens,
 En ontgriste aan den wreedten despoot

Uw vaders en mannen en kindren,
 Ze voerde uit de hongerhel,
 En kunt zeggen met stralende oogen:
 'Ziet: het is beter dan wel.

Ik baarde ten tweede male,
 Ik droeg door een zwalpende zee
 Van gevaar en smart in mijn armen
 Mijn geliefden naar veilige ree.'

En al hangen de kleeren als vodden
 Om Uw vermagerde leest,
 Al zijn op Uw voorhoofd de rimpels
 Diep geworde' en Uw wangen ontvleescht,

En Uw vroeger zoo zachte handen
 Van het werken en wasschen ruw,-
 Wij zien beschaamd en verteederd,
 O dappere Moeders-van-nu,

Naar de litteekens Uwer wonden,
 Herdenkend Uw bitteren strijd
 In dien winter vol episch gebeuren
 Eer dat allen werden bevrijd; -

Dien winter vol woedende stormen,
Toen ge de eeuwige roeping der vrouw:
Levens redden, levens beschermen,
Volvoerdet, dapper en trouw.

Uw kinderen zullen verhalen
Aan hun kinderen menige keer
Met oogen die vochtig stralen,
Hunner Moeders heldhaftig verweer,

En hun dappere, moeizame tochten
Door een wereld van sneeuw en ijs,
Tot het Gulden Vlies was bevochten
En verworven de hoogste prijs:

't Leven van wie zij beminden.
En naar 't spannend, ontroerend verhaal
Zullen die kinderen luistren
Als naar sproke in een vreemde taal.

Want dan schrijven recht en vrijheid
Hun wetten met gouden stift,
En de liefde haar milde geboden
In de harten der menschen grift.

1945